

Kristus - pričevalec resnice

Pazljivo prebiranje svetopisemskih odlomkov, ki opisujejo Kristusovo trpljenje in vstajenje, nam vedno znova v novi luči odkriva razsežnosti teh pomenljivih dogodkov. Evangelist Janez slikovito in z dramatičnim poudarkom opisuje okoliščine, ki so privedle do Kristusove smrti na križu, ki je za takratne pojme veljala za sramotno. Vendar je bila Odrešenikova žrtev zavestna, saj iz evangelistovih besed jasno spoznamo, da je zavrnil obrambni poseg Simona Petra v trenutku, ko so se Jezusu približali sovražniki, da bi ga prijeli. Peter je namreč izvlekel meč in služabniku velikega duhovnika odsekal uho. Takrat mu je Jezus rekel: »Spravi meč v nožnico! Ali naj ne izpijem keliha, ki mi ga je dal Oče?«

V sodobnem jeziku bi rekli, da je Kristus odklanjal nasilne metode v reševanju konfliktov med ljudmi; da je bila temeljna usmeritev njegovega delovanja in poslanstva res taka, dokazujejo tudi besede, ki jih je izrekel Pilatu, ko ga je ta spraševal, kaj je pravzaprav napravil, da Judje zahtevajo njegovo obsodbo in izvršitev kazni. Jezus mu je takole odgovoril: »Moje kraljestvo ni od tega sveta. Ko bi bilo moje kraljestvo od tega sveta, bi se moji služabniki bojevali, da ne bi bil izročen Judom, toda moje kraljestvo ni odtod.« Ko ga je nato Pilat vprašal, ali je torej vendarle kralj, kakor ga obtožujejo, je svoj odgovor še dopolnil: »Ti praviš, da sem kralj. Zato sem rojen in zato sem prišel na ta svet, da pričujem za resnico. Kdor je iz resnice, posluša moj glas.«

Statistike zlasti v evropskih državah dokazujejo, da se vedno manj ljudi formalno prišteva h krščanstvu, po svetopisemsko bi lahko dejali, da ne poslušajo Kristusovega glasu. Odvračanje od krščanstva pa še huje kot neupoštevanje cerkvene discipline izpričujejo tudi takšni pojavi, kot so npr. množično ubijanje nerojenih otrok, nasilje in uveljavljanje pravila močnejšega v odnosih med ljudmi, narodi in družbenimi sistemi, zanemarjanje pristnih kulturnih vrednot in malikovalsko oboževanje sodobnih tehničnih pridobitev ob hkratnem uničevanju zdravega naravnega okolja.

Ponavadi se zadovoljimo s krilatitico, da so danes pač takšni časi in da se nima smisla razburjati, saj nič ne moremo spremeniti. Navidez se zdi, da je čas svetnikov in pričevalcev minil, a življenjske usode neka-

(nadaljevanje na 11. strani)

KRAŠKI MOTIV SPOMLADI

(Foto Mario Magajna)

Naročnikom, bralcem
ter vsem Slovencem
želi vesele
velikonočne praznike

NOVI LIST

Kljub vstopu Španije in Portugalske EGS še čaka »kvalitetni skok«

Evropska deseterica postaja dvanajstera. Ministrski svet Evropske gospodarske skupnosti je v noči od petka na soboto, 29. in 30. marca, v Bruslju dosegel načelen sporazum o pristopu Španije in Portugalske, do katerega bo uradno prišlo 1. januarja 1986. Pred tem bodo morali sporazum ratificirati parlamenti vseh tako ali drugače prizadetih držav.

Izid pogajanj v Bruslju je bil do zadnjega negotov. Po splošni oceni imata dokajšnje zasluge za njihov uspešni zaključek italijanski prvi minister Craxi in zunanji minister Andreotti, ki sta pogajanja vodila kot začasno predsedujoča svetu predsednikov vlad ali držav odnosno svetu zunanjih ministrov EGS. Zadnjo oviro

Zaradi velikonočnih praznikov bo prihodnja številka Novega lista izšla v četrtek, 18. aprila.

Uprava

na poti do sporazuma so predstavljali tako imenovani »integrirani sredozemski načrti«. V bistvu gre za podpore gospodarskim, zlasti kmetijskim dejavnostim Francije, Italije in Grčije, ki jih bosta španska in portugalska konkurenca najbolj prizadeli. Grški prvi minister Papandreu je za svojo državo zahteval podpore v skupni vrednosti 3.500 milijard lir, in to pod grožnjo veta na vstop pirenejskih držav. Temu sta se upirali predvsem ZR Nemčija in Velika Britanija, ki bi morali nositi najtežja bremena za financiranje načrtov, nezadovoljstvo pa je kazala tudi Irska, ki je menila, da bo pomoč Grčiji zmanjšala denarne sklade za razvoj njenih revnejših področij. Sporazum je nastal na osnovi kompromisa, ki Grčiji dodeljuje razne vrste podpor v skupni vrednosti 2.800 milijard lir, izplačljivih v sedmih letih, medtem ko sta se Francija in Italija zadovoljili z znatno manjšimi deleži od tistih, ki sta jih prvotno zahtevali zase v okviru »integriranih sredozemskih načrtov«.

Takšna je bila v glavnih obrisih rešitev zadnjega od dolge vrste problemov, ki so natanko osem let preprečevali, da bi Španija in Portugalska postali članici EGS. Ob njem smo se nekoliko dlje pomudili ne toliko zato, ker bi bil sam po sebi zanimiv, ampak ker dokaj zgovorno kaže na bistvene značilnosti sedanje EGS. Le-ta se, kot znano, bliža 30-letnici obstoja (njena ustanovna listina je bila podpisana 28. marca 1957 v Rimu). V vsem tem času je vzbujala velika pričakovanja, kot je razvidno že iz dejstva, da se je od 6 prvotnih članic, in sicer Belgije, Francije, Italije, Luksemburga, Nizozemske in ZR Nemčije, razširila 1973. leta z vstopom Danske, Irske in Velike Britanije na devet, 1981. leta z vstopom Grčije na 10, s prihodnjim letom z vstopom Španije in Portugalske pa na 12 držav članic.

Toda pot tega nenehnega razširjevanja je bila vseskozi posejana z vrsto bolj ali manj drobnih težav in trenj, ki se praviloma ohranjajo, čeprav seveda pod novimi pojavnimi oblikami, tudi v odnosih med polnopravnimi članicami. In tako se dogaja, da EGS nima na svetovnem političnem prizorišču nobene prave veljave, kljub temu da bi se po svojem, sicer nepovezanem, gospodarskem in kulturnem bogastvu, lahko uspešno merila z današnjima političnima velesilama SZ in ZDA. Nov dokaz njene politične nemoči je sedanja obnova dialoga med Vzhodom in Zahodom, pri katerem EGS nima nobene prave besede.

Notranji spori in trenja, ki se v veliki meri sučejo okrog kmetijskih vprašanj, pa po drugi strani vodijo EGS v slepo ulico tudi na samem gospodarskem (in posredno kulturnem) področju. Zaradi njih danes ni zmožna, da bi učinkovito odgovorila na ameriški in vse bolj tudi na japonski izziv, ki postaja že pravcata grožnja. Zanimiv je s tem v zvezi podatek, da EGS potrosi kar tretjino svojih sredstev za razne podpore in odškodnine na kmetijskem področju, čeprav je jasno, da se bije v mednarodnem gospodarstvu odločilna bitka na področju tehnološke prenove, informatike, bioinženirstva ipd.

Seveda ne gre podcenjevati naporov, ki so potrebni za učinkovito povezovanje tako zakoreninjenih realnosti, kot so evropske »narodne« države. Vsekakor pa je na podlagi dosedanje izkušnje mogoče ugotoviti, da politična enotnost med njimi ne more biti nekakšna avtomatična posledica gospodarskega povezovanja, kot je bilo do-

slej dokaj razširjeno prepričanje. V zadnjih letih se vse bolj uveljavlja mnenje, da EGS ne bo zmogla »kvalitetnega skoka« brez ustrezne in odločne politične volje njenih članic. V tej zvezi je treba omeniti, da že obstaja dokaj soliden načrt ustavne reforme EGS. Lanskega februarja ga je odobril evropski parlament in nosi ime po italijanskem evropskem poslancu Altieru Spinelliju. Tej problematiki bi moral biti posvečen vrh, s katerim se bo zaključilo šestmesečno italijansko predsedstvo EGS in ki bo 28. in 29. junija v Milanu.

—o—

PROSLAVA OB 40-LETNICI OSVOBODITVE

Kulturno društvo Valentin Vodnik je v soboto, 30. marca, priredilo v Kulturnem domu »F. Prešeren« v Boljuncu slovesnost ob 40-letnici konca vojne. Besedilo za to predstavo je napisal Marij Čuk, režiral pa Sergij Verč. Nastopali so mladinska skupina društva »Valentin Vodnik« iz Doline, mladi dolinski plesalci in pevski zbor »Valentin Vodnik«. Avtor je predstavi dal naslov »Minuta tišine za vse, kar se tako tragično prepleta«. Predstava je nekakšna lepljenka, saj obsega veliko recitacij, petje in ples. Besedilo Marija Čuka je posvečeno razmišljanju o vedno aktualnem vprašanju svobode, zgodovinski zavesti tistih generacij, ki so se rodile po vojni, in veliki, pravzaprav neustavljivi moči časa, ki počasi zabrisuje sledove, a tudi rane, ki so jih pustili tragični dogodki izpred 40 let.

Težave z zakonsko zaščito naše manjšine

Predsednik zvezne konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije Marjan Rožič je v torek, 2. aprila, zaključil šestdnevni obisk v Rimu, kjer se je srečal s predstavniki vseh vladnih strank in z delegacijo komunistične partije. V ponedeljek, 1. aprila, pa ga je v palači Chigi sprejel ministrski predsednik Bettino Craxi. Prva dva dneva je Rožič bil gost osrednjega vodstva Krščanske demokracije, kar pomeni, da je vrnil obisk, ki ga je bil svoj čas opravil v Beogradu predsednik stranke Flaminio Piccoli.

Predmet pogovorov predsednika Rožiča v Rimu so bili predvsem odnosi med Italijo in Jugoslavijo, aktualna mednarodna vprašanja ter problematika narodnih manjšin, slovenske v Italiji in italijanske v Jugoslaviji. Zanimivo je bilo srečanje s predsednikom vlade Craxijem, kateremu je Rožič najprej čestital za uspeh, ki sta ga z zunanjim ministrom Andreottijem dosegla v Bruslju, kjer je bil končno sklenjen sporazum o priključitvi Španije in Portugalske Evropski skupnosti. Kar zadeva zaščito slovenske manjšine v Italiji, je Craxi dejal, da »gre za neodložljivo obveznost Ita-

lije«. Vlada bo naredila vse, je pristavil Craxi, da bo zakonski osnutek izoblikovan in odobren še pred 10. obletnico podpisa o-simskega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo. Med pogovorom s predstavnikom jugoslovanske množične politične organizacije je Craxi priznal, da izvajajo »tržaški nacionalistični krogi« velik pritisk na osrednje oblasti in na posamezne politične sile, da se slovenski manjšini ne bi priznala pravična zakonska zaščita, kar velja zlasti za Slovence v videmski pokrajini. Na opozorilo jugoslovanskega političnega predstavnika o koreniti in neupravičeni okrnitvi 24. člena zakonskega osnutka o reformi višje srednje šole, je Craxi dejal, da se bo zanimal za zadevo, da bi ugotovil, kako bi se moglo vprašanje urediti tako, da ne bi imele škode slovenske višje srednje šole v Italiji.

Potek obiska Marjana Rožiča v Rimu v jugoslovanskih političnih krogih pozitivno ocenjujejo. Kar se tiče vprašanja celovite zakonske zaščite, pa je imel Rožič priložnost, da se je seznanil predvsem s težavami, ki se postavljajo na pot do njegove pravične ureditve.

O ENOTNEM SLOVENSKEM KULTURNEM PROSTORU

V slovenski javnosti zlasti v zadnjem času potekajo intenzivne razprave o uresničevanju enotnega kulturnega prostora, kar je gotovo treba pozdraviti. Ob tem se sprašujemo, kje so vzroki, da se je prav v zadnjih letih tako oživilo zanimanje za slovensko narodno vprašanje, saj je še nedolgo tega prevladovalo mnenje, da je le-to, vsaj kar zadeva matični prostor, v bistvu rešeno, slovenski narod na tem ozemlju naj bi ne bil ogrožen, kajti to velja le za Slovence, živeče v Italiji, Avstriji in na Madžarskem.

Nekateri dogodki in pojavi v novejšem obdobju pa so pokazali, da tudi stanje v republiki Sloveniji ni zadovoljivo, še posebej, če upoštevamo iz leta v leto naglo padajočo nataliteto pri Slovencih, ki grozi, da se bo v prihodnosti število pripadnikov tega naroda začelo krčiti. Na to nevarnost opozarjajo tudi nekateri posamezniki v pisnih bralcev, ki jih je zaslediti v tisku, s predlogi, da je nujno potrebno podaljšati porodniški dopust mater vsaj na eno leto in odločno povišati otroške dodatke.

Leta 1982 je prišlo do uvedbe nedavno sicer odpravljenega pologa, ki je bil obvezen za potovanja jugoslovanskih državljanov v tujino, kar je povzročilo veliko škodo oziroma je zelo oviralo uresničevanje koncepta enotnega slovenskega kulturnega prostora. Žal se prav v zadnjih dneh vztrajno pojavljajo glasovi o domnevni uvedbi nekakšne takse za potovanja v tujino, ki sama na sebi sicer ni pretirano visoka (1.000 novih dinarjev), vendar bi spet najhujše prizadela prav severozahodni del Jugoslavije, tj. ozemlje Slovenije in Hrvaške, odkoder so potovanja v bližnje sosedne države običajno tudi najpogostejša (zlasti v Italijo in Avstrijo). Da bi morebitna uvedba te takse spet bistveno prizadela enotni slovenski kulturni prostor, seveda ni potrebno posebej poudarjati.

Slovensko javnost pa je zlasti predlanskim silovito zaposlovala zadeva s tim. skupnimi jedri, kar je pomenilo načrt poenotenja osnovnega in srednješolskega pouka v celotni Jugoslaviji, ki je natančno predpisoval obvezne učne vsebine tudi na področju pouka materinega jezika, narodne zgodovine in kulture. Nihče seveda ne zanika potrebe po določenem usklajevanju učnih programov v šolskem pouku na ozemlju celotne Jugoslavije, vendar je bila metoda, ki je predvidevala centralistično urejanje brez upoštevanja kompetenc reпублиk glede šolske ureditve, v nasprotju

s pojmovajni jugoslovanske ustave in tudi ni upoštevala objektivnih razlik v kulturni tradiciji posamičnih jugoslovanskih republik. V Sloveniji so se temu načrtu odločno uprli zlasti pisateljski krogi, ki so hkrati opozorili, da bi njegovo morebitno uresničenje povzročilo več škode kot koristi medsebojnemu spoznavanju in povezoivanju jugoslovanskih narodov.

Po našem mnenju pa vseh teh dogodkov in problemov ni treba obravnavati preveč črno in tragično, saj so odmevi v javnosti glasno opozorili zlasti na dejstvo, da je tudi danes upoštevanje narodne problematike še kako pomembno. Tu ne gre za nikakršen nacionalizem, kot to pogosto očitajo predvsem slovenskim kulturnim delavcem, marveč za prizadevanje, ugotoviti dejanske silnice v zapletenih mednarodnih odnosih v jugoslovanski federaciji in se truditi za vzpostavitev poštenih medrepubliških in mednarodnih razmerij na višji, kvalitetnejši ravni.

V razpravah o enotnem slovenskem kulturnem prostoru, ki so v zadnjem času tekale v zamejstvu in matični domovini, je bilo pogosto slišati o vzrokih, ki ovirajo njegovo uresničevanje, pojavili so se tudi predlogi o novih pobudah, ki naj bi krepile to zamisel. Ob tem se zdi zlasti pomemben predlog o odprtju nekakšnih slovenskih kulturnih oz. informacijskih središč v zamejstvu na Primorskem in Koroškem, ki bi

služila pripadnikom manjšine in seveda večinskega naroda. Pobuda sicer še ni točneje opredeljena, vendar je vsekakor potrebna in koristna. Ko je že govor o obveščanju, pa naj pri razglabljanjih o enotnem kulturnem prostoru opozorimo na še en vidik, in sicer na televizijo. Daleč smo od tega, da bi idealizirali pomen tega informacijskega sredstva, vendar ne moremo mimo dejstva, da je televizija osnovni vir informacij velikemu številu ljudi, pri nekaterih pa opazamo že kar nekakšno bolešno zasvojenost od nje. Ta pojav je še posebej razširjen v našem obmejnem prostoru, in to na obeh straneh meje, kjer je poleg uradnih italijanskih in jugoslovanskih programov moč slediti številnim italijanskim zasebnim postajam. Naš list je prav pred kratkim pisal o škodljivosti prekomernega posedanja pred televizorji zlasti za šolske otroke in se zavzel za čimprejšnjo uvedbo slovenskih oddaj iz tržaškega deželnega studia, zlasti šolskih, kar bi bilo velike važnosti za krepitev slovenskega jezikovnega zaklada in sploh slovenskega načina mišljenja tudi na tehničnem in naravoslovnem področju.

Predvsem pa bi morali zlasti pri mladih spet vzbuditi potrebo po branju dobre literature, saj je na Slovenskem prav v zadnjih letih izšla vrsta zanimivih knjig, ki so vzbudile odmev tudi v širšem jugoslovanskem prostoru in deloma tudi v tujini. Vse to je dokaz, da živimo morda v težkem, a miselno bogatem trenutku, v katerem ne bi bilo prav, da bi ostali brezbrizni.

Pred 10 leti je umrl D. Černe

V petek, 29. marca, je poteklo 10 let od smrti časnikarja, organizatorja in političnega delavca Dušana Černeta. Nekaj dni prej ga je na njegovem rojstnem domu, na Vogrskem v Spodnji vipavski dolini, zadel možganska kap in je umrl v bolnišnici v Vidmu. Bilo mu je 59 let.

Pokojnik se je rodil v Trstu, gimnazijo je obiskoval v škofijskem zavodu v Gorici, maturiral pa je na klasični gimnaziji v Ljubljani. Vpisal se je na pravno fakulteto beogradske univerze, a zaradi vojnih dogodkov ni dokončal študijev. Ze na začetku vojne se je vključil v odporiško gibanje, a so ga fašisti internirali v koncentracijsko taborišče v Gonarsu, od koder se je rešil po kapitulaciji Italije. Od tedaj je živel v ilegali v Gorici, kjer je tudi dočkal osvoboditev in konec vojne.

Takoj po osvoboditvi so prišle do izraza njegove organizacijske sposobnosti, saj je bil eden glavnih organizatorjev velikih, lahko bi rekli vrhunskih slovenskih kulturnih prireditvev v Gorici. Konec leta 1947 je nastopil službo urednika pri Radiu Trst in to službo opravljal do nastopa italijanske uprave v Trstu leta 1954. Tedaj so ga italijanske oblasti odstavile, češ da nima italijanskega državljanstva! To se je pripetilo prav njemu, ki se je bil rodil v Trstu! Nekaj let se je zato moral preživljati kot občasni sodelavec pri Radiu, dokler ni s pravdo uveljavil svojo pravico do državljanstva, kar je tedaj bil pogoj za dosego rednega delovnega razmerja. Do smrti je nato bil urednik v oddelku za informacije pri Radiu Trst A.

Dušan Černe je v Trstu politično deloval najprej v okviru Slovenske krščanske socialne zveze. Na začetku 60. let je bil eden ustanoviteljev Slovenske skupnosti ter nekaj časa tudi njen politični tajnik.

Od ustanovitve leta 1954 je sodeloval tudi pri Novem listu in je še teden pred smrtjo napisal daljši sestavek o poteku ter izidu deželnih volitev na Koroškem. Njegova iznenadna smrt je pomenila hud udarec tako za Slovensko skupnost kot za celotno politično delovanje slovenske narodne manjšine v Italiji.

Od njegove smrti je poteklo 10 let, vendar se ga njegovi prijatelji in sodelavci še vedno hvaležno spominjamo, pri čemer zlasti občutimo pomanjkanje njegove bližine, njegovih mnenj in stališč ter nasvetov.

Koper je dobil škofa - pomočnika

Kot povzemamo iz velikonočne številke slovenskega verskega tednika »Družina«, je 25. marca letos Sveti sedež imenoval Metoda Piriha, dosedanega generalnega vikarja koprške škofije, za škofa koadjutorja (pomočnika) koprskemu šofu Janezu Jenku s pravico nasledstva. Novi škof sodi v povojni rod primorskih duhovnikov, saj se je rodil 9. maja 1936 v Lokovcu na Banjški planoti, osnovno šolo je obiskoval v domačem kraju, gimnazijo pa v malem semenišču v Pazinu. Bogoslovje je študiral na

Teološki fakulteti v Ljubljani in bil tam tudi posvečen 29. junija 1963. Bil je najprej imenovan za kaplana v Solkanu, po prihodu škofa Jenka na Primorsko pa je postal njegov tajnik. Leta 1976 je dosegel v Rimu licenciat iz duhovne teologije in nato nastopil službo kot spiritual v ljubljanskem bogoslovnem semenišču. Na Primorsko se je vrnil lansko poletje, ko je kot generalni vikar v Koprju nadomestil msgr. Leopolda Jurca. Datum posvečenja novega škofa do trenutka, ko to pišemo, še ni znan.

Pred upravnimi volitvami na Tržaškem

Vsredržavne stranke se že dolgo pripravljajo na bližnje upravne volitve, ki bodo važne tudi v političnem pogledu, saj bo to prva velika preizkušnja za Craxijevo vlado. Če to drži za stranke večinskega naroda, toliko bolj mora držati za našo manjšino. Tokrat se bodo na Tržaškem obnavljali le občinski sveti v okolici, kajti tržaški občini in pokrajini poteče mandat pozneje. Vsi Slovenci se zavedamo važnosti te preizkušnje, saj je sedanjí pritisk italijanskih nacionalistov izreden in nam skušajo na vse načine preprečiti katerokoli novo pridobitev; celo to, kar že imamo, nam ogrožajo. Oglejmo si, kako bomo Slovenci volili 12. maja.

V Miljah bo problem najbolj enostaven, ker SSK tudi tokrat ni predstavila lastne liste, saj ne bi imela možnosti za izvolitev svojega kandidata. Tako se bodo slovenski glasovi po vsej verjetnosti osredotočili na slovenske kandidate na listi Frausin. Tu sta tudi neodvisna kandidata, ki se prište-

»VEČER SLOVENSКИH PLESOV IN PESMI« V ZGONIKU

Novi prostori v športno-kulturnem domu, ki so ga odprli prejšnji teden v Zgoniku, so bili v nedeljo, 31. marca, polno zasedeni.

Slo je za predstavo »Večer slovenskih plesov in pesmi«, ki jo je pripravilo kulturno društvo Rdeča zvezda iz Saleža.

Nastopilo je pet skupin, ki delujejo v okviru tega društva. Prvi so nastopili otroci, člani otroške folklorne skupine. Predstavili so se s spletom otroških igríc; sledil je nastop mladinske folklorne skupine, ki je izvajala splet prekmurskih, belokranjskih in primorskih ljudskih plesov. Na večeru je nastopil tudi otroški pevski zbor, ki ga vodi Mara Milič. Zapeli so pet pesmi, moški pevski zbor »Rdeča zvezda« pa je pod vodstvom Janka Simonete podal pet pesmi.

Velik uspeh je doživel pred kratkim ustanovljeni tamburaški ansambel. Pod vodstvom Maje Šutej je zaigral vrsto živahnih in poskočnih motivov, ki so poživili večer.

Na večeru je nastopila tudi folklorna skupina SKD Tabor z Opčin, za konec pa so vsi prisotni zapeli društveno himno, ki sta jo napisala in uglasbila Rado Milič in Silva Perčič.

vata k SSK oz. PSI. S tem ne moremo trditi, da je vsem pogodu svojevrstno in osebno vodenje občine po agilnem in odločnem županu Bordonu. Vsekakor moramo kot Slovenci priznati, da edino KPI, gotovo tudi po zaslugi in pod pritiskom Društva Slovencev v Miljah, kaže razumevanje za naše zahteve in jih skuša občasno reševati. Tu se bo bila ostra bitka med KPI na eni strani in vsemi ostalimi silami na drugi, da se prepreči, da dobi KPI absolutno večino. Tradicionalnim protikomunističnim silam so se tokrat pridružili Craxijevi socialisti in to je še dodatni razlog, ki veča zanimanje za volilni izid.

V dolinski občini, kjer vsa povojna leta vladajo komunisti in socialisti, bo morda letos najzanimivejše preveriti, če Švabov mit sledi Lavrihovemu. Dolinski župan je znan po velikopoteznih pobudah, včasih tudi mednarodne razsežnosti, in se lahko pohvali, da je skoro vsako vas opremil z vsaj eno dvorano, poleg tega skuša dosledno privilegirati domača društva, kar mu kot Slovenci moramo priznati. Zanimivo bo videti, kako bodo na to odgovorili Italijani, ki jih je že precejšnje število in če se bo okrepijo njihovo zastopstvo v občinskem svetu. Pri SSK bomo lahko pričali zdravi tekmi med tradicionalnim krilom, ki ga vodi Tul, in »naprednim«, ki ga vodi bojeviti Gombač. Prepričani smo, da taka konkurenca

stranki lahko le koristi, saj SSK združuje v svoji sredi Slovence različnega svetovnega nazora, samo da polemike ne zabredejo na tako raven, ki ni nikomur v čast in ki škoduje ne samo stranki, temveč ugledu vse manjšine. Pri socialistih v dolinski občini imajo pretežno večino Slovenci in mislimo, da se bo to še nadaljevalo in da bo na kandidatni listi večina slovenskih imen. SSK, ki je sicer zelo delavna na tem koncu, bi morala jasno povedati svojim volivcem, kakšno bo njeno zadržanje po volitvah. Taka jasnost lahko koristi stranki in preprečuje, da se spreminjajo stališča, včasih tudi proti volji volivcev.

Na Repentabru se, kot kaže, umika z županskega mesta Pavel Colja in zanima vo je vedeti, ali mislijo komunisti še nadalje prepustiti mesto prvega občana socialistom, ali ga mislijo držati zase. SSK ima tukaj svetlo tradicijo, tudi če je v zadnjih desetih letih »Coljeve vladavine« bila potisnjena nekoliko v ozadje. Prepričani pa smo, da bo ugledna lista domačih kandidatov, kjer je nujna prisotnost tudi mladih, žela lepe uspehe in se lepo uveljavila.

Morda najhujše je za Slovence zgoniške občine. Ta do pred kratkim samo slovenska občina je po znanih naselitvah »turistov« v še bolj znanih Girandolah postala že narodnostno mešana, da smo lahko občudovali nastop učencev italijanske zgoniške osnovne šole, ki so nastopali ob otvoritvi telovadnice. Tu se, kot kaže, umika

(nadaljevanje na 9. strani)

Srečanje delegacij Slovenske skupnosti in MS SZDL iz Kopra

V soboto, 30. marca, je bila delegacija MS SZDL Obalno-kraške regije na obisku pri pokrajinskem vodstvu Slovenske skupnosti v Trstu. Delegacijo MS SZDL, ki jo je vodil Milan Vatovec, je pozdravil pokrajinski tajnik Zorko Harej, ki je uvodoma prikazal politični položaj na Tržaškem in razmere, v katerih deluje slovenska narodna skupnost. Pri tem je še posebej poudaril napore za doseg globalne zaščite Slovencev v Italiji in specifično vlogo stranke SSK tako pri obravnavanju manjšinske problematike kot celotne družbene stvarnosti.

Predsednik MS SZDL je predstavil organiziranosti in aktivnosti MS SZDL in O-

balne konference SZDL, še posebej pri naporih za uresničitev dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije in nadaljnje gospodarskega razvoja regije. Izrazil je polno podporo prizadevanjem Slovencev v zamejstvu v boju za njihove pravice in predstavil možnosti tesnejšega sodelovanja obalne regije in zamejstva.

V nadaljnjih pogovorih so člani delegacij obravnavali vprašanja sodelovanja na različnih področjih. Ugotavljali so potrebo po boljših cestnih in železniških povezavah med obema področjema, pri čemer je posebnega pomena uresničitev programa gradnje odseka hitre ceste med Razdrtim in Fernetiči. Omenili so tudi potrebo po boljši cestni in železniški povezavi med Trstom in slovensko obalo.

Ugotovili so, da je še veliko možnosti sodelovanja na področju varstva okolja, turizma in kmetijstva. Posebej o možnosti boljšega gospodarskega sodelovanja z razvijanjem višjih oblik sodelovanja, kot so mešana podjetja in mešana industrijske cone. Tudi na področju luškega prometa bi bilo mogoče razviti kvalitetnejše oblike sodelovanja pristanišč v Kopru in Trstu.

Delegaciji sta se dogovorili za nadaljnje obravnavanje nakazanih vprašanj z organizacijo strokovnih srečanj glede specifičnih problemov. O tem bodo pripravili tudi delovni program. Hkrati sta obe delegaciji ocenili obisk kot zelo pozitiven in uspešen ter se dogovorili za naslednje srečanje, ki bo v Kopru.

Obisk prijateljev iz Kötschacha

Pred dvema letoma se je Tržaški Mešani zbor (nekdanji Mladinski) udeležil zborovskega srečanja zborov v Kötschachu, nekdanjih Kočah na Koroškem. Tja ga je povabil zbor Singgemeinschaft Kötschach-Mauthen. Sedaj, po dveh letih, bodo Korošci vrnili obisk. Obiskali nas bodo 13. aprila in sodelovali na koncertu, ki bo tega dne v Prešernovem domu v Boljuncu. Na srečanju, ki ga skupno prirejata Mladinski dom iz Boljunca in Tržaški Mešani zbor, bo sodeloval tudi zbor Coro Polifonico Triestino pod vodstvom Fabia Nesbede. Obeta se nam tako zanimiv zborovski večer, obe-

nem pa tudi priložnost za poglobitev prijateljskih in glasbenih stikov med pevci raznih narodnosti. V tem smislu bo na koncu zazvenela pesem »Mnogaja leta«, ki jo bodo vsi trije zbori skupno zapeli. Pevski program bo raznolik. Tržaški Mešani zbor se bo predstavil v glavnem s slovenskimi ljudskimi in umetnimi pesmimi, Coro Polifonico Triestino bo izvajal pretežno polifonski program, medtem ko bo Singgemeinschaft ubral folklorno struno avstrijske narodne pesmi.

Vsi prisrčno vabljeni na zborovski večer, ki bo v soboto, 13. aprila, ob 20.30

Iz naše preteklosti

7. marca letos je minilo 60 let, odkar je v Gorici umrl znani primorski politik, kulturni delavec in duhovnik dr. Anton Gregorčič. Rojen je bil 2. januarja 1852 na Vrsnem, študiral je v Gorici in na Dunaju, povsem po pravici pa si je pridobil naziv oče slovenskega šolstva na Goriškem. Klub starih goriških študentov se mu je oddolžil že leta 1965 s postavitvijo spominske plošče na rojstni hiši na Vrsnem, leta 1976 pa je poskrbel za doprnski kip na Erjavčevi cesti v Novi Gorici. V naši rubriki ponatiskujemo tokrat poslovilni govor, ki ga je ob grobu na štandreškem pokopališču, kjer počivajo zemeljski ostanke dr. Gregorčiča, imel tedanj državni poslanec dr. Engelbert Besednjak. Objavljen je bil v Goriški straži 11. marca 1925.

(Ured.)

Poslovilni govor poslanca Besednjaka

Dragi rojaki!

Teško mi je govoriti ob grobu dr. Antona Gregorčiča! Nemirno je moje srce, ko moram izpregovoriti poslovilne besede enemu največjih mož, kar jih je rodila slovenska mati na Goriškem.

Organizacije, ki so mi naložile, naj izročim poslednji pozdrav dr. Antonu Gregorčiču, se zavedajo jasno, da bo šele naša kulturna in politična zgodovina mogla povedati, kaj je bil in kaj je pomenil dr. Anton Gregorčič za slovensko ljudstvo.

Največji šolski politik naše dežele

Mirno in zanesljivo pa lahko rečemo, da polagamo danes v grob največjega in najsijajnejšega šolskega politika primorske pokrajine. Kot 30 letni mladenič je dr. Anton Gregorčič leta 1882. tekal po Gorici popisovat slovenske otroke in nabirat denar za prvi slovenski vrtec, ki ga je ustanovil v ulici sv. Klare. Skoro 43 let je že preteklo od tistih časov. Ne mene in ne mojih prijateljev ni bilo še na svetu, ko je dr. Anton Gregorčič že delal in se trudil za slovensko šolstvo v Gorici. In ko smo mi dorasli in postali možje in je dr. Gregorčič osivel in se bližal kot 70 letni starček zatonu svojega življenja, tedaj so se dvigala 4 ponosna šolska poslopja v Gorici. Dr. Gregorčič ni dal goriškim Slovincem le otroških vrtcev. Ustanovil jim je popolen sistem slovenskega ljudskega šolstva, spravil v Gorico slov. učiteljske, otvoril našemu ljudstvu obrtne in gospodinjske šole in priboril slovenskemu narodu prvo popolno slovensko gimnazijo v Gorici.

Veličino Gregorčičevega dela občutimo šele danes, ko mora slovensko ljudstvo kot celota zastaviti borbo za svoje šolstvo tam, kjer ga je začel dr. Gregorčič v Gorici pred skoro pol stoletjem.

Za slovenski tisk

Toda dr. Gregorčič ni skrbel in delal samo za slovensko šolstvo. Krog svojega delovanja je raztegnil tudi na odrasle in si postavil težko nalogo, da dvigne omiko in kulturo širokih slojev našega ljudstva, ki je bilo tedaj še zanemarjeno in nezavedno. Vzel je v roke pero in postal častnikar. Urejeval je »Sočo«, pisal v »Novo Sočo«, ustanovil je »Gorico« in »Primorski list«, ustanovil je v Gorici tiskarno, izdajal je knjige za ljudstvo in ustanovil po vojni »Goriško Matico«. Listi dr. Antona Gregorčiča so sicer prenehali, njegove knjižnice danes ni več, toda njegovo delo ni umr-

lo. S svojim časnikarskim in književnim delovanjem je dr. Gregorčič širil — ravno tako kakor njegovi politični nasprotniki — med ljudstvo zanimanje za tisk, izpodrival je nepismenost ter budil politično in kulturno zavednost goriških Slovencev.

Socialni delavec

Dr. Gregorčič je bil sin revnih staršev. V hribovski kmečki hiši mu je tekla zibel, sredi zdravega, a težkega kmečkega življenja se je oblikovala njegova otroška duševnost. V Gorici mladi dijak ni poznal kruha in mesa, živel je v bedni temni sobici, občutil najbrž vse gorje siromašnega kmečkega študenta. Na Dunaju, kjer je končaval svoje bogoslovne študije, je videl gotovo na lastne oči bedo proletarskih množic.

Kakšno čudo, da je mladi dr. Gregorčič ob svojem povratku v Gorico sklenil v svojem srcu: delati hočem predvsem za revne delavske in kmečke sloje, iz katerih sem izšel, njim hočem pomagati s srcem, njih ne smem zatajiti. In kakor dr. Krek tako je tudi dr. Anton Gregorčič začel svoje socialno delo pri slovenskem proletariatu. Postavil se je na čelo »Delavskemu podpornemu društvu« v Gorici. Ker pa je bilo slovensko ljudstvo tedaj po ogromni večini kmečko, je posvetil dr. Gregorčič pozneje svoje sile največ gospodarski organizaciji kmetskega stanu. Bila je ravno doba, ko je dr. Krek započel v vsej Sloveniji odločen in neizprosno boj proti vaškemu oderuštju.

Dr. Gregorčič je zastavil delo na Goriškem in začel ustanavljati na deželi prve posojilnice in zadrage, Dr. Gregorčič je bil prvi predsednik »Zadružne zveze« v Gorici. Ako ima danes goriško ljudstvo ponosno zadružno organizacijo, v kateri so združeni desetstisoči slovenskih kmetov, ne smemo nikdar zabiti, da je bil dr. A. Gregorčič izmed prvih organizatorjev našega zadružništva.

Politik

Ne moremo se ločiti od tega groba, da ne bi spregovorili par besed o dr. Antonu Gregorčiču kot politiku. Dr. Gregorčič je bil po svojem nagnjenju in po vseh sposobnostih svojega duha politik. Politika je bilo torišče, kjer se je dr. Gregorčič razvil in razmahnil svoje sile. Dokler je vladala v naši deželi tako zvana sloga, je bil dr. Gregorčič na čelu skupne politične organizacije in smatrali so ga za najbolj sposobnega moža v slovenskem taboru. Toda časi so se spreminjali, slovenski narod je v devetdesetih letih preteklega stoletja socialno dozorel, njegovo idejno življenje je postalo bolj bogato in raznovrstno, pojavile so se kakor v vseh omikanih narodih Evrope tako tudi med Slovenci stranke, ki so zastopale različne socialne in kulturne ideale in se borile za svoje politične programe. Dr. Gregorčič se je priključil dr. ju Kreku in postal načelnik Slovenske ljudske stranke na Goriškem. Po svoji vzgoji, po svojem verskem in socialnem prepričanju ni mogel drugače.

Dr. Gregorčič je nastopal na 1. katoliškem shodu v Ljubljani, bil je deželni in državni poslanec ter podpiral na Dunaju stalno politiko dr. Antona Krika.

Njegov značaj

Dr. Gregorčič ni slovel v parlamentu in deželnem zboru kot velik govornik. Govoril je malo, sovražil je iz dna duše gostobesednost. Preden je dr. Gregorčič spregovoril, je dobro premislil, in nikdar niso prihajale iz njegovih ust prenagljene in nepremišljene besede. Če se je pa spopadel z nasprotnikom, se ni umaknil z lepa in znal je braniti svoje predloge tako živahno,

tako prepričevalno in zmagovito, da so njegovi protivniki omagali. Bil sem leto dni njegov tovariš v deželnem odboru in sem se čudil tej redki lastnosti sedemdesetletnega starčka. Dr. Gregorčič ni maral boja in se ga je ogibal, a se ga ni v svojem življenju nikdar bal. Če je bil uverjen, da je na pravi poti in da se bori za stvar, ki mora zmagati, se ni plašil najhujše in najbolj dolgotrajne borbe. V takih slučajih je nastopal neizprosno, večkrat sam proti vsem, ne meneč se za število sovražnikov. Gnala ga je naprej vera, da se upa izpeljati svoje načrte sam in da bo gotovo zmagal. Neodjenljiva energija je bila ena najznačilnejših potez njegovega značaja.

Če je pa Gregorčič spoznal, da so njegove moči omejene in da je nasprotnik močnejši, tedaj se je znal čudovito prilagoditi položaju. Bil je gibek, skrajno previden, hiter, doprinesel tudi kako žrtev, da se obvaruje večje škode. Teško je bilo dr. Antona Gregorčiča prevariti in premamiti. Krona Gregorčičevega značaja, luč, ki prepleta s svojim žarom vse njegovo življenje je njegova čista in globoka nesebičnost. Vse, kar je dr. Gregorčič naredil, vse kar je govoril in delal, vse je služilo ljudstvu, nikdar in nikoli njegovi osebni koristi.

To je tako vzvišena poteza dr. Antona Gregorčiča, da bo svetil njegov značaj ljudstvom kot velik vzor za bodoče rodove.

Dr. Antonu Gregorčiču, nedosegljivemu slavilcu slovenske prosvete, velikemu gospodarskemu organizatorju in političnemu voditelju goriških Slovencev pošiljam kot državni poslanec, kot predsednik Pol. dr. »Edinosti« v Gorici in kot njegov tovariš iz goriškega deželnega odbora poslednji pozdrav!

Dr. Anton Gregorčič naj počiva mirno in pokojno v tisti zemlji, ki jo je vse svoje življenje ljubil, za katero je toliko delal in trpel, kateri je dal vse svoje moči in zadnji utrip svojega velikega slovenskega srca.

Bog naj mu poplača ves trud, ki ga je žrtvoval za slovenski narod!

GORIŠKA STRAŽA, 11.3.1925

—□—

SLOVENSKI VEČER V »JADRANSKEM ZAVODU ZDRUŽENEGA SVETA«

Jadranski zavod združenega sveta prireja občasne večere, ki so posvečeni kulturi posameznih narodov, ki so prisotni v zavodu. Tako so v torek, 2. aprila, priredili slovenski večer, na katerem sta nastopila dekliški zbor »Devin«, ki ga vodi Herman Antonič, in folklorna skupina »Stu ledi« iz Trsta.

Ženski pevski zbor iz Laškega priredi v sredo, 10. aprila 1985 v spodnjih prostorih cerkve v Romjanu, srečanje s kinoamaterjem Aljošo Žerjalom, ki bo predvajal nekaj svojih zanimivih kratkometražnih filmov. Začetek ob 20.15.

Prisotne dijake in profesorje »Jadranskega zavoda« je pozdravila v angleščini odbornica za kulturo devinsko-nabrežinske občine prof. Marinka Terčon. Sledil je kulturni del večera na katerem sta izmenično nastopala dekliški zbor in folklorna skupina. Slovenski večer je doživel velik odziv, pri dijaki in profesorjih, lepo pa se je razvil po končanem nastopu ob pogovoru in izmenjavi mnenj in vtisov o nastopu, o slovenski kulturi in življenju v zavodu.

Franc Jeza

Zakasnela pomlad

Dne 20. januarja je poteklo leto dni od smrti časnikarja, publicista in pisatelja Franca Jeza. Pri našem listu je pokojnik sodeloval od prve številke v maju leta 1954 skoraj do smrti. Za božične in velikonočne številke lista je redno prispeval izvirne literarne sestavke, ki so jih ljudje zelo radi prebiral. V počastitev njegovega spomina ponatiskujemo novelo »Zakasnela pomlad«, ki je bila objavljena v velikonočni številki pred 23 leti (19. aprila 1962).

(Ured.)

Imel je opravke v banki, ki se je, kot po navadi, zavlekel. Ko se je vrnil, mu je povedal kolega pri sosednji mizi, da so ga iskali po telefonu.

»Kdo je bil?«

»Neka ženska.«

»Ni povedala imena?«

»Ne.«

»In ni ničesar naročila?«

»Ne. Vprašala je le, kdaj se vrneš. Povedal sem, da okrog poldneva.«

»Bo še enkrat telefonirala?«

»Nič ni rekla.«

Rad bi bil še kaj vprašal, a si ni upal. Kolega se je spet pogledal v delo. Bil je stremuh in odkar je bil plačan po učinku, je postal še bolj odljuden. Zdel se je v stanju stalne razdraženosti. Zanimali so ga le še pogovori o točkovanju. Imel je občutek, da njegovega dela ne vrednotijo dovolj, čeprav je bil edini v podjetju, ki je znal pisati trgovska pisma v angleščini in ruščini ter stenografirati. Če je le mogel, si je stvari stenografiral, da je dokazal drugim svojo vzvišenost. Najbolje ga je bilo pustiti na miru.

Pogledal je na uro. Bilo je pet minut čez dvanajst... Čakal je, da zazvoni telefon. Bogve, kdo je bila? Ze dolgo mu ni telefonirala nobena ženska. Ni se mogel spomniti, da bi bil dal kateri telefonsko številko podjetja.

Ko je videl, da se je približal telefonu ravnatelj, se je tudi on zatopil v delo. Telefonski razgovori so bili ravnateljeva strast. Po celo uro je vztrajal pri telefonu. Najbolje, da ne misli več na to. Začel je preračunavati večmilijonske vsote v nemške marke in res pozabil na tisti telefonski klic. Skoro začudil se je, ko ga je poklicala tipkarica, ki je držala slušalko v roki.

»Za vas, tovariš Eržen.«

»Tako j.«

Tipkarica ga je pomenljivo pogledala, ko mu je izročila slušalko.

»Halo, tu Eržen,« je rekel vanjo.

»Tu Ana.«

»Ana?« je začuden ponovil, a še v istem hipu se je zavedel, da ne pozna druge Ane in da je to vendar njen glas, čeprav ga že dolgo ni slišal.

»Ana,« je ponovila. »Merhar« je pristavila čez hip, kot da mu skuša pomagati, da bi se spomnil.

»Oh, Ana,« je skoro zajecjal.

»Me nisi prepoznal po glasu?«

»Pač...«

Ali bi imel kaj časa zame? Rada bi govorila s teboj,« je rekla.

»Lahko. Kadar hočeš.«

»Ali bi lahko danes popoldne?«

V hipu je razmislil, če je prost popoldne.

»Lahko. Kje pa?«

Pomolčala je za hip.

»Bi lahko na Rožniku?«

»Lahko. Čisto na vrhu, pri cerkvi?«

»V redu. Kdaj?«

Spet je za hip pomislila. »Ob petih?«

»Prav.«

»Zelo ti bom hvaležna, če boš prišel,« je rekla skoro proseče. »Na svidenje!«

Z mešanimi čustvi se je vrnil na svoje mesto. Mehanično je začel spet računati, toda njegove misli se niso več odtrgale od Ane. Čudno, da mu je telefonirala. Ze deset let nista govorila in se komaj nasmehnila drug drugemu pri redkih srečanjih, kadar ni bila v moževi družbi, v tih znak, da se spominjata nekdanjih dni, ko sta se imela rada — ali bolje, ko jo je on imel rad in je ona pustila, da je hodil za njo ter se je zdelo, da se celo ponaša pred prijateljicami s tako zvestim kavalirjem, ki ni skrival svoje zaljubljenosti — je pomislil z rahlo bolečino, ki jo je bil čas že močno omilil, ni je pa mogel povsem otopiti. Njen telefonski klic jo je nepričakovano spet vzdramil, le da je bila zdaj že veliko bolj znosna, le še kot rahel trzljaj v razbolelem zobu, v rahli omami po zavžitju tablet. Ni hotel, da se mu povrne tista bolečina iz prvih let po njeni poroki, vendar je začela njegova misel spet vrtati v tisto razbolelo mesto njegovega spomina. Skoro z neko naslado je prisluškoval oživljanju nekdanje bolečine v sebi in hkrati se je je bal. Ni hotel več tako trpeti, pri tem pa je čutil skoro nekako domotožje po čistosti in globini tistega čustva, ki se je zdaj živo zganilo pod naslado lenih spominov na brezbrizne dogodke teh zadnjih let.

Delal se je mirnega in hotel je ostati miren, vendar se ga je pollašala neka nestrpnost, da je le težko čakal konca uradnih ur. Potem je šel kot navadno na kosilo v gostilno, kjer je bil aboniran, ter ga skušal čimbolj zavleči, da bi ubil čas. Vzel je v roke časnik, a čez nekaj minut se je zavedel, da sploh ne ve, kaj prebira. Ko je stopil iz gostilne, je bila ura šele tri. Vrnil se je domov in se preoblekel, brezbrizno pregledal pošto — skoro nikoli ni bilo med njo nič več nepredvidenega — in se spustil v naslanjač v svoji sobi ter si prižgal cigareto. Čudno, da mi je telefonirala, je razmišljal. Kaj jo je pripravilo do tega?

Ni ga strpelo pri miru. Vzdignil se je in začel hoditi po sobi sem in tja. Čutil je, kako narašča nemir v njem. Bilo mu je skoraj žal, da ga je njen telefonski klic vrgel iz običajnega miru, hkrati pa je težko čakal, da bi se kazalec na uri premaknil naprej. Gospodinja je bila pustila okni kot navadno odprti. S praznega stavbišča med hišami, kjer je zelenelo nekaj trave, je bilo slišati vrišč igrajočih se otrok. Strehe bližnjih hiš je končno pozlatilo sonce in neke nad njim v žlebu na strehi so žvrgoleli vrabci. Ustavil se je pri oknu in zajel vase mili spomladanski zrak, poln nedoločenih vonjev po sveži, preobrnjeni zemlji, po smolnatih poganjkih kostanjev, ki jih ni bilo videti, po gozdovih na Golovcu in po spomladanskem dežju. Vzbuja je nedoločno hrepenenje po potovanju v daljne, eksotične dežele.

Živčno je vrgel cigareto skozi okno, si oblekel dežni plašč in odšel ven. Imel je še veliko časa. Ustavil se je v neki kavarni in popil skodelico črne kave, nato je počasi odšel po tivoljskih stezah proti Rožniku. Tivoli je bil poln mladih žensk z otroki, ki so se kobacali po pesku ali se podili po stezicah med gredami. Zavedel se je, da že dolgo ni hodil tod, že od lanske jeseni ali morda še dalj. Zdelo se mu je, da so spejlane nekatere stezice drugje in da so urejene

nekatero grede drugačne, kakor mu je ostalo v spominu. In začudil se je, koliko dreves je bilo posekanih na Rožniku. Bilo mu je žal zanje. Bila so priče njunih nekdanjih sprehodov na Rožniku in njunih poljubov. Iskal je z očmi, da bi odkril klopico, kjer ji je ukradel prvi poljub. Betonska podstavka sta še bila tam, toda lesene klopi ni bilo. Bogve kdo jo je odnesel ali polomil. V naslonjalu je bil vrezal začetnici njunih imen: A. in P., Ana in Peter, in datum: 24. 5. 1940. Točno se je še spominjal, čeprav vsa ta leta nikoli ni bil pomislil na to klop in na datum na njej. Bil je njun prvi sprehod na Rožnik, nekaj mesecev potem, ko jo je spoznal. In dolgo jo je moral prositi, da je pristala in izbrala dovolj poguma, da je zaradi sprehoda na Rožnik »špricala« klavirsko uro. Kako je bil srečen nad tem dokazom njene simpatije do njega, in kako ponosen je šel on, reven študent, ob strani tako lepega meščanskega dekleta skozi spomladansko bujni Tivoli, kjer so se dekleta ozirala za njo z zavistjo, študentje, ki so žulili na klopeh svoja skripta, pa z drznimi pripombami, zlasti tisti, ki so ga poznali. Zdal pa je bilo drevje še skoro golo, komaj da so se kazali prvi drobni popki in poganjki, čeprav je šlo že h koncu aprila.

Srečaval je posamezne pare. Nekateri so šli objeti, po večini pa so hodili sramežljivo naražen. Kakor midva nekoč, je pomislil. Gledali so ga nekam pomilovalno izzivajoče, ko je hodil tako sam, in sam sebi se je zazdel nekoliko smešen in star.

Dospel je na vrh še veliko pred časom in šel počasi okrog cerkvice ter spet vpiljal vase dobro znani razgled na Krim, na Polhovgradec in na bližnje gozdne višine naokrog, ki so se zdele kakor en sam pragozd. In tudi ta razgled je bil neločljivo povezan z mislijo nanjo. Kolikokrat je dočakal mrak tu gori pri cerkvi v sanjarenju o njej. Zdelo se je, kot da je cerkva in vsa ta mračna pokrajina pod njim, ki ji je nizko šibko spomladansko sonce omililo mračni obraz, še vedno zastrta z nevidnim, milim pajčolanom, stkanim iz tistih sanj zaljubljenega študenta.

Sedel je na klop pred zaklenjenim vhomom in čakal. Prišla je skoro točno ob petih. Spoznal jo je že oddalec po njeni hoji, po naglih, lahkih korakih, katerih ritmu mu je bil svoj čas slajši od glasbe. Šel ji je nekoliko naproti. Dolgo je že ni videl, že več kot leto dni, a njegov spomin je še vedno točno kot registrirni avtomat zaznamoval vsako srečanje z njo. Takoj se je spomnil, kdaj jo je zadnjič videl. Bilo je neke decembrske nedelje zvečer v Operi pri predstavi »Seviljskega brivca«. Bila je z možem in s sestro ter njenim možem. Ni ga videla, on pa je med poslušanjem glasbe z zaprtimi očmi čutil njeno bližino.

*
**

Dala mu je roko. Še vedno ima tako hladno in drobno roko, mu je prišlo na misel.

»Hvala, da si prišel. Bala sem se, da boš pozabil,« je rekla, nekoliko zasopla od hitre hoje navkreber.

»Sem kdaj pozabil?« se je pošalil.

Molčala je, kot da ni slišala.

Imela je svetel plašč in ruto na glavi, izpod katere so gledali svetli lasje in ki jo je delala še vedno zelo dekliško. Lica je imela rožnata od razgretosti in svežega zraka, toda od blizu je videl gubice pri očeh in bridek, živčen izraz okrog ust. Bila je mnogo manj lepa, kot jo je

ohranil v svoji predstavi, in ta ugotovitev ga je zbolela ter ga navdala z nekakim sočujem do nje, čeprav je bila še vedno lepa. Nagonsko je začutil v njej nekako boječnost in ponižnost, ki ju nekdanje čase nikoli ni odkril pri njej. Njena gotovost je bila zdaj hlinjena. Za njo se je skrivalo nekaj, kar mu je vzbujalo tesnobo.

»Greva v gostilno?« je rekel.

»Ne, ostaniva tu. Na tej klopi.« Čutil je rahel poudarek v njenih besedah, kot da ga je hotela spomniti na nekdanje dni, ko sta včasih sedela na isti klopi tako blizu skupaj, da je čutil vonj njenih las, pa je vendar ni upal stisniti k sebi. Tudi zdaj sta sedela tako blizu, da je čutil rahel parfem, ki je izhajal iz njene obleke.

»Kdo ti je dal telefonsko številko?« je vprašal.

»Janez. Včasih ga srečam,« je rekla. On pa je moral šele pomisliti, da je spoznal, katerega njegovih prijateljev misli. Bil je že skoro pozabil, da ji ga je nekoč predstavil.

»Ti ni prav, da sem telefonirala?« je vprašala.

»Zelo sem hud,« je odvrnil.

Umolknila je, kot v zadregi, nato pa je dejala:

»Si še vedno jezen name?«

»Saj veš, da nisem bil. Bolelo me je pač, kakor bi vsakogar, toda zakaj bi se jezil nate? Imela si vso pravico, da si storila, kar si storila.«

Molčala je nekaj hipov, nato pa je rekla, tiho, da je komaj razumel: »Nisem prav storila.«

»In to si šele zdaj odkrila?« je rekel bridkeje, kot je nameraval.

»Ne. To mi je bilo kmalu jasno ... Toda sama sebi nisem hotela tega priznati. In ponos mi ni dal, da bi bila priznala to tebi ... Samo moja mama ve to, že dolgo ...«

»Si mi zato telefonirala, da mi to poveš?«

»Sama ne vem ... Že leta sem se pripravljala, da bi te poiskala, a sem vedno odlašala ... Sram me je bilo, po tistem ... Danes pa sem se odločila, tako, v hipu, sama ne vem, kaj me je prišlo ... Morda zaradi tega, ker je posijalo sonce ... Rada bi te bila videla. Tako, da bi spregovorila s teboj, da bi videla, kako se imaš ... Tako malo kdaj se vidiva ... Skoraj nikoli ...«

»Saj si poročena in imaš otroka ... Ni potrebno, da bi se ozirala nazaj in si delala očitke. Nihče nikoli ne ve, če je tisto, kar stori, res najbolje. Zato ni treba, da bi si težila vest.«

»Nikar ne misli, da sem se prišla pritoževati ... Ne ... Toda najbrž sem malo čudna ... Zdravnik pravi, da sem nervozna, veš?« je nenadno živahno pristavila, kot da se opravičuje zaradi tistega, kar mu je povedala.

»Zdraviti bi se morala,« je rekel.

»Sem se že, pa ni veliko pomagalo. Ali pa ne vem. Morda bi bilo brez tistega zdravljenja še huje. Se ti zdi, da je hudo? Da sem hudo živčna?« je smehljaje vprašala.

»Ne bi rekel. Zdiš se mi taka, kot vedno ... kot prej, sem hotel reči.«

»Morda sem bila že vedno nekoliko neuravnovočena,« je rekla z nenadno bridkostjo in on je razumel, kaj je hotela reči.

»Ni res,« je rekel nekoliko ostro, tudi iz sočutja do nje.

Čutil je na sebi njen topli, hvaležni pogled, a ga ni vrnil.

*
**

»Greva« je rekel čez čas. »Hladno postaja.« »Ostaniva še nekoliko. Poglej, kak lep sončni zahod. Zdi se, kot bi gozdovi goreli,« je rekla živahno.

Takoj nato je potegnila iz ročne torbice zavitek cigaret.

»Hočeš tudi ti eno?«

»Kadiš?«

»Tudi po dva zavitka na dan.«

»Potem ni čudno, da si nervozna.«

»Ali pa kadim, ker sem nervozna,« se je zasmejala.

Prižgal ji je in nato še sebi. Gozdnata pokrajina na vzhodu se je že pogrezala v mrak, na zahodu pa je sonce kot velika rdeča krogla počasi tonilo v hladni, vlažni megli, ki se je dvigala iz gozdov. Dolgo sta molče kadila; ko je pokadila prvo cigareto do konca, si je prižgala drugo s čikom prve, še preden je utegnil prižgati vžigalico. Prižgal je novo cigareto sebi, čeprav ni imel navade zaporedno pokaditi dveh cigaret.

Ko pa je hotela vzeti iz zavojčka tretjo cigareto, jo je prijel za roko. »Greva,« je rekel.

Spravila je zavolček v torbico in molče vstala. Ponudil ji je roko, ko sta šla po strmini navzdol, in čutil je, kako se je naslonila nanjo.

V gostilni je naročil dva vroča čaja, a komaj sta ju popila, je že hotela vstati. Morda se boji, da bi jo kdo spoznal, njen mož je velika živina, je pomislil.

Zunaj se ga je spet prijela. Molče sta hodila po stezi skozi gozd. Gole veje so risale na temneče nebo abstraktne like. Nehote sta zavila na daljšo krožno pot, po kateri jo je zvičajno vodil nekdanje čase, da jo je imel dalj časa ob sebi.

»Ni tu nekje tisto skrito mesto na pobočju, kamor sva hodila nekdanj sedet? Že večkrat sem ga iskala, pa ga nisem mogla najti,« je rekla.

»Tu blizu je.«

»Pojdiva tja. Rada bi ga videla.«

»Pozno je že in zemlja je že mrzla. Ne moreva sestiti.«

»Samo za hip.«

Zavil je po ozki stezi na levo in kmalu sta bila na tistem kraju, na pobočju, ki je položno padalo v globoko in široko grapo.

»Samo malo sediva,« je rekla.

Razgrnil je svoj dežni plašč po vlažni travi in sedla sta nanj. Prižgal je njej in sebi cigareto. Kadar je močneje potegnila, je zagledal njen profil. Vsenaokrog je bilo zelo tiho, le daleč nekje spodaj je bilo slišati šum mestnega prometa in z gozdne poti se je oglasila zdaj pa zdaj glasnejša beseda redkih parov. Tu pa tam je začivkala gozdna ptica v spanju.

Tudi onadva sta molčala.

»Na kaj misliš?« je vprašala čez čas.

»Tukaj nekje sem med vojno zakopal v pločevinasti škatli bombo in dva revolverja. Bogue, če jih je že kdo našel.«

»Ali si res mislil samo na to?«

»Na kaj pa naj bi mislil?«

»Ne vem ...« je rekla grenko. Zagnala je cigareto v vlažno travo, da je še dolgo žarela v temi.

»Saj veš, da nisem mislil samo na to,« je spregovoril čez čas.

»Zdi se mi, da se igrava slepe miši,« je rekla. Nenadno je zajokala. Nikoli prej je še ni bil slišal jokati. Objel jo je okrog ramen.

»Kaj ti je?«

»Oh ... nič! Pusti me!« je izjecljala.

Kmalu se je spet potolažila.

»Zdaj vidiš, da sem zares histerična,« je rekla z nasmehom.

»Ne. Povej mi, kaj ti je.«

»Ne vem, kaj mi je ... Saj vidiš, da jočem brez vzroka.«

»Ne verjamem. Gotovo tudi telefonirala nisi brez vzroka.«

Molčala je.

»Povej mi, Ana.« Pritisnil jo je k sebi in ji privzdignil obraz.

»Bojim se ...« je rekla.

»Česa se bojiš?«

»Vrnitve tja ... doli ... Ti ne veš ... Ne razumeš ... Ali pa se delaš tako, ker si jezen name ... Saj si lahko ... Toda tudi jaz sem plačala za tisto ...«

»Ana!«

»Mislim, da je najbolje, da se enkrat odkrito pomeniva o tem ... Morda mi bo potem lažje ... Pusti me, da ti potem ...«

»Pa govori, če hočeš. Morda ti bo potem tudi žal, zato bom poslušal samo z enim ušesom, da bom lažje pozabil,« je rekel in jo močneje stisnil k sebi, ko je čutil, da drgeta kakor od strahu ali mraza.

»Takrat sem ti samo povedala, da se bom poročila z Iztokom ... Nisem pa ti povedala, zakaj ...«

»Saj sam vem,« je rekel. »Ni ti treba pripovedovati.«

»Gotovo veš ... Toda morda misliš, da te nisem imela rada ...«

»O, sodeč po rezultatu ...«

Pomolčala je, kot da jo je zbodla njegova ironija. Toda potem je nadaljevala, kakor da je pripravljena nanjo. »Imela sem te rada, toda sama nisem vedela tega ... Iztoka sem spoznala ravno tiste prve dni po koncu vojne, ko se je zdelo vse tako lepo in romantično ... Bil je v lepi uniformi, vsi so se ga bali in se mu laskali. Jezdil je okrog na črnem konju ali pa divjal na motorju ... Tebe pa ni bilo od nikoder in ko si prišel, si bil tako tih, tako skromen, brez uniforme in brez visoke funkcije, med tolikimi, ki so se ponašali z obojimi ... Jaz pa sem bila neumna ... Videla sem te tako ob strani, izčrpanega in apatičnega, on pa se mi je zdel poln zdravja in moči. Nisem pomislila, da si prišel iz koncentracijskega taborišča in kaj je to pomenilo ... Videla sem samo romantični sij, ki je obdajal njega ... In tako se je zgodilo.«

»Nikar se ne opravičuj. Uspeh je bil že od nekdanj bolj romantičen od trpljenja.«

»Toda jaz ti moram to povedati, moram. Ali ne razumeš? Čutim, da ti moram vse povedati. Vedno, ves čas sem to čutila ... ves čas, odkar sem spoznala, da sem se zmotila ... da si močan ti in ne on ... da sem imela rada tebe in ne njega ... In to sem kmalu spoznala ...«

»Morda se pa nisi zmotila.«

»Oh, Peter, jaz to najbolje vem ... Ko je začel potem hoditi na dolge tečaje in na potovanja v tujino, sem trpela od ljubosumnosti ... A zdaj je še huje, ker zdaj sem zadovoljna, kadar ga dolgo ni domov ... Kadar je doma, se mi zdi, da ne morem več vzdržati ob njem ... Tako samozavesten je, tako zadovoljen sam s seboj ... in tako prazen. Zanj je vse jasno kot beli dan. O ničemer ne dvomi ... in vse zmore in vse ve ... in vse verjame ... Zdi se mi, kot da ves čas igra nezanosno banalno igro in jaz moram igrati z njim vred ... A ne morem več ... ne morem več ... Zdi se mi, da nisem več živa, da nisem več jaz ... Živci mi popuščajo ... Ti pa si ostal živ, živ ... in tako resničen ...!«

Strastno se ga je oklenila.

Stisnil jo je k sebi in tako sta dolgo molče sedela. Pod roko je čutil toploto njenega telesa, ki ga je nekdanj tako ljubil in si ga tako želel, a ni bilo nikdar njegovo, ker je imel preveliko spoštovanje do njega. Ona pa se je stiskala k njemu kot majhna deklica, ki se boji teme. Že od nekdanj je imel ta občutek, da je kot majhna, prešerna deklica, toda zdaj jo prešernost minila in se samo še boji ... Nagnil je njen obraz k sebi in jo po-

Lev Detela

Od Velikega petka do vstajenskega življenja

Kaj se je dogajalo na Jezusov temni Veliki petek? Življenje križanega Jezusa je začelo polagoma pojemat, kot je ugašala sončna luč okoli njega. Matej pravi, da se je »ob šesti uri stemnilo po vsej zemlji do devete ure«.

Evangelist ne pove, na kakšen način in zakaj se je stemnilo. Podoba pa je, da je temá povezana z misterijem grozljivega dogajanja, Jezusove smrti na najhujšem kruniškem orodju velikega Rimskega imperija: na sramotnem križu.

V jeruzalemskem mestu so se ob istem času na dramatičen način dogajale izredne stvari. Po vsem svetu so kristjani pozneje te temne in vseeno usodno velike dogodke prenesli v številne, z verskimi obredi velikega tedna in velike noči povezane običaje. Ti segajo od cvetnonedeljskih butaric in cvetlične procesije z Jezusovim oslom, ki Odrašenika spremlja v Jeruzalem, do procesij ob Velikem petku in do velikonočnega veselja, ki jim sledi, umetniško zanimivi pa so predvsem tedaj, ko se zgostijo v takoimenovane pasijonske igre o Jezusovem trpljenju, med katerimi so med najznačilnejšimi vsakih deset let uprizarjane pasijonske igre v bavarskem Oberammergau.

Jezus je na križu dolgo trpel. Nekaj ur pred smrtjo je odklonil vino z miro, proti koncu trpljenja pa je težko ranjen v umirajočem stanju posrkal kis iz gobe, ki jo je eden od vojakov nataknil na sulico in podal k ustom umirajočega. Ko je posrkal kis, je vzkliknil »Dopolnjeno je!« Malo pozneje se je stresel. Glasno je zaklical: »Oče, v tvoje roke izročim svojo dušo.« Potem je sklonil glavo in umrl.

V templju se je pretrgala od vrha do tal zavesa, ki je čuvala nedosegljivost nevidnega Boga. Nastal je potres. Skale so se razpočile in grobovi so se odprli. Tema in potres sta na prebivalstvo naredila močan vtis.

Mnogi so bili prestrašeni in zmedeni.

Jezusovi učenci in sorodniki so povešali obraz proti tlom, misleč da ga ni več v času in prostoru.

Potem so se dogodile še silovitejše stvari. Grob, v katerega so položili Jezusovo truplo, ki so ga prej odišavili in po tedanji judovski navadi povili s povoji, je Marija Magdalena z drugimi ženami našla prazen. Prikazal se je angel Gospodov »z obličjem kakor blisk in z oblačilom, belim kakor sneg«. Vojaki, ki so stražili grob, so zaspali.

Mrtvega Jezusa niso našli nikjer.

»Ni ga tukaj, temveč je vstal,« je vznemirjenim rekel neki onostranski glas.

»Cemu iščete živega med mrtvimi!« jim je govoril skrivnostni božji odposlanec.

Postopoma so začeli razumevati Jezusove besede o novem življenju. Vstali Odrašenik se je malovernim večkrat prikazal. Postopoma jih je opogumil za vero novih razsežnih lokov, ki niso od tega svetá. Kristus je začel prihajati v duše človeštva skozi sprva nezaupno zaklenjena vrata.

Vera v moč vstajenske resnice ni zgrajena na zaprtem grobu, temveč na odvaljeni skali in prepričanju, da je Jezus vstal od smrti, da vse odreši.

Dogodki velikega petka in bližnje velike noči so polni dejstev, čustvovanj in dramatičnih napetosti, ki so usmerjale in pogojevale nadaljnji človeški razvoj skozi dolga stoletja vse do danes.

Pogovor z glasbenikom M. Pahorjem

Letošnje leto je v Evropi posvečeno glasbi, ker se spominjamo 300-letnice rojstva treh velikih skladateljev baročne glasbe; in ti so: Johann S. Bach, Georg F. Haendel in Domenico Scarlatti. Njim se pridružuje še Heinrich Schuetz, ki je za sto let starejši. Prav se nam je zato zdelo, da bi ob tej priložnosti slišali, kaj misli o glasbi in glasbenem življenju pri nas eden najaktivnejših tržaških glasbenih pedagogov in koncertistov, prof. Miloš Pahor.

— Kaj mislite o takih komemorativnih pobudah, so koristne za rast glasbene umetnosti?

— Čeprav teče naše vsakdanje življenje ob stalnih zvokih glasbe in je ta zvočna kulisa sestavni del tega, čemur strokovnjaki pravijo »Phonic Pollution« (ali po naše: zvočno onesnaženje), je pa glasba kot umetnost danes hudo zapostavljena. Glasbeniki si zato od evropskega leta glasbe veliko obetamo, saj je katerakoli pobuda v korist glasbe še kako prepotrebna. Da to velja še zlasti za nas, sem skušal prikazati v člankih v Primorskem dnevniku. Danes lahko dodam, da nam je evropsko leto glasbe že prineslo nekaj novega: upravni odbor Glasbene matice mi je poslal odpovedno pismo in s tem praktično ukinil Oddelek za staro glasbo.

— Po večletnem uspešnem delovanju odde!ka je to pravzaprav presenetljiva novica. Kako da je do tega prišlo?

— Če me po eni strani ta ukrep Glasbene matice preseneča, se mi po drugi strani zdi povsem logičen. Prve informacije o delovanju Glasbene matice (uradni slavonspevi me ne prevzamejo!) sem dobil v Merkújevi knjigi Poslušam. Ko Merkú govori o Grbcu, nam pove da »ga je tržaška Glasbena matica po nekaj letih učenja odslovila, saj ni mogla prenašati človeka, ki se je boril zoper diletantizem in improvizacijo«. Tudi Merkú se je iz odbora Glasbene matice zaradi »polemičnega stališča« umaknil z odstavko. V kasnejših letih sem bil sam v odboru Glasbene matice, a sem se prav tako moral umakniti z odstavko, ko mi je postalo jasno, da v Glasbeni matici prevladajo vedno mnenja neglasbenikov in da Glasbena matica načrtno odklanja strokovno pomoč. Merkújeve besede o Grbcu se v delovanju Glasbene matice ponavljajo kot tema v rondoju. Splošno nezanimanje za glasbo se tako združeno z našo zamejsko zaostalostjo še najbolj kričeče

Zebli, s katerimi so Kristusa neusmiljeno pribili na križ, Jezusova za nas prelita kri, njegovo telo, ki je trpelo in umrlo, a tretji dan vstalo od mrtvih, doživljajo v resnici novega življenja bodrilno moč vseobsežne ALELUJE. Iz prepričanja, ki z lepo čustveno melodijo poje tudi iz slovenskih velikonočnih pesmi »Jezus naš je vstal od mrtvih« ali »Zapoj veselo, o kristjan«, je na skali novih bivanjsko-duhovnih možnosti zraslo svetovno gibanje tisočletij, ki je tudi danes prav tako živo kot pričevanje prvih dni. Avtentičnosti krščanskih resnic o Kristusovem trpljenju, smrti in vstajenju niso uničila in potvorila dolga stoletja, ki so dogodkom velikega petka in velike noči sledila.

Vse je še tu in za nas, kot tiste dni. Vse se dogaja in znova uresničuje v velikonočni vstajenski skrivnosti, ki ni neka preteklost, temveč bodočnost vsakega človeka, ki hoče z vero v troednega Boga premagati svojo zadnjo zemeljsko možnost, svojo smrt.

Nastop ansambla Gallus Consort 10. oktobra 1982 na Repentabru

odraža prav pri Glasbeni matici. Če lahko Slovensko stalno gledališče priredi javno razpravo o svojem delovanju, si nečesa podobnega o Glasbeni matici ne moremo niti predstavljati. Možno, ki upravljajo Glasbeno matico, trdno branijo svoje pravice (in to tudi mimo statuta Glasbene matice, ki predvideva posebno razsodišče za spore med člani). Ne pride jim do živega niti naša krovna organizacija; saj so do zdaj ostala brez rezultata vsa moja prizadevanja za uvedbo slovenščine v šoli Glasbene matice (odprta pisma Primorskemu dnevniku, pismo Odboru za uveljavitev slovenščine pri SKGZ); ko sem seznanil predsednika SKGZ o nastalem položaju, mi je priznal, da pravzaprav ne ve, kaj bi rekel. Bo predsedniku SKGZ uspelo, da ohrani pri življenju Oddelek za staro glasbo pri Glasbeni matici?

— Ali mislite, da Vam kaka slovenska organizacija lahko pomaga, da se to stanje reši, tudi glede skupine »Gallus Consort«, ki je delovala pri Glasbeni matici?

— V preteklosti je SKGZ že posegla v delovanje Glasbene matice, saj je leta 1977 odločila, da Glasbena matica odkloni podržavljenje svoje šole; tako je namreč zapisano v poročilu, ki ga je predsednik Glasbene matice prebral na občnem zboru Glasbene matice 15. junija 1981. Če sem do zdaj vztrajal pri Glasbeni matici, je bilo to v želji, da slovenska glasbena skupina kot taka čim bolj predstavlja našo poudarjalnost v glasbi, pri svojem delu pa sem večkrat naletel na »določene težave«. O teh sem si dovolil tudi pismeno opozoriti predsednika Glasbene matice; s tem pa čitateljem priznavam svoj tretji »greh«, prva dva (odprta pisma in članek o glasbenih razmerah) pa itak že poznajo iz Primorskega dnevnika. O skupini Gallus Consort bi povedal le zanimivost: ob razstavi Morassijevih del na Trbižu je Gallus Consort imel otvoritveni koncert, skupina Opera giocosa pa zaključnega. V Bachovem ciklusu, ki ga organizira Glasbena matica, ima Opera giocosa zaključni koncert, Gallus Consort pa nič. Prav gotovo je stvar vseh Slovencev, predvsem pa njihovih organizacij, če naj taka skupina kot Gallus Consort živi ali ne. Povsem logično je, da vsakršno delovanje pomeni bogastvo. Žal pa je tudi logično, da so potem žarometi porazdeljeni in kdor bi rad »blestel sam«, bo pač prikrajšan.

— Kaj mislite o zborovskem delu pri nas?

— Staro pravilo uči dirigente: dirigiraj orkester, kot da imaš pred sabo pevski zbor; dirigiraj

(nadaljevanje na 11. strani)

MAMILA NA SLOVENSKIH VIŠJIH ŠOLAH

Doslej je veljalo, da je slovenska mladina veliko manj odvisna od raznih razvad kot njihovi italijanski sovrstniki. Še posebej je to veljalo za odvisnost od mamil, ki postaja prava »kuga« v državnem merilu.

Kot slišimo, je v teh dneh na slovenskih višjih šolah v Trstu prišlo do ugotovitve, da so nekateri dijaki redni uživalci mamil. Zgodilo naj bi se baje celo, da je prišlo do uživanja mamil na šoli, to pa je seveda opozorilo profesorje in vzgojitelje, da so resno začeli razmišljati o potrebnih ukrepih.

Problema vsekakor ne gre omalovaževati, saj vsi vemo, da pomeni prisotnost mamil med našo mladino bolečo rano tako za njihove družine kot za vso našo narodno skupnost.

In vendar ne moremo trditi, da šola ne bi skrbela za to, da so dijaki seznanjeni z nevarnostmi uživanja mamil. Redno namreč prirejuje tečaje, na katerih sodelujejo priznani strokovnjaki s področja preventivne in zdravljenja uživalcev mamil.

Upati je zato, da bi mladina, ki so ji mamila postala »sredstvo«, s katerim premaguje svoje osebne težave, našla potrebno moč, da bi se pravočasno rešila.

—□—

Bivši dolgoletni glavni tajnik španske komunistične partije Santiago Carillo ni več voditelj komunistične poslanske skupine v parlamentu. Odstavljen je bil, ker je kritiziral politiko sedanjega partijskega tajnika Iglesiasa. Iz centralnega komiteja je bilo izključenih 17 članov, ki se prav tako ne strinjajo s politikom sedanjega glavnega tajnika.

Pred upravnimi volitvami na Tržaškem

■ nadaljevanje s 4. strani

iz uprave dolgoletni župan Guštin in bo boj za njegovo nasledstvo zanimiv, seveda le v vrstah KPI, saj ta stranka ima že dolgo absolutno večino in ima socialiste v odboru le za to, da lahko pokaže svojo odprtost. SSK, ki je tudi tukaj zelo delavna, se bo morala krepko potruditi, da obdrži svoje zastopstvo v občinskem svetu. Italijanski nacionalisti okrog Liste za Trst se zelo trudijo, da bi predložili svojo listo in tako postali druga politična formacija v občinskem svetu. Tu smo vsi Slovenci pred izredno važno nalogo, da s skupnimi močmi to preprečimo. V prvi vrsti morajo prav vsa naša sredstva množičnega obveščanja na to nevarnost jasno opozarjati; vse naše organizacije, vključno športne in prosvetne, pa morajo napeti vse sile, da se kaj takega ne zgodi. Zelo žalostno bi namreč bilo, da bi morali tudi v tej občini na sejah uporabljati tolmača!

V devinsko-nabrežinski občini je SSK že dolgo na delu. Neutrudni Brezigar, ki bo nosilec liste in kandidat za župana, je ob podpori strankinih kolegov v občinskem odboru in v sekciji zlasti v zadnjih mesecih napravil več uspešnih akcij. Tako je zasluga predvsem SSK, da je bil pravočasno sprejet novi regulacijski načrt, ki bistveno spreminja starega in daje več možnosti domačinom, da pridejo do strehe. SSK je razposlala anketo vsem slovenskim družinam v občini in dobila nepričakovano veliko odgovorov, ki so vsi zelo konstruktivni, tudi če včasih kritični. To dokazuje, da občani znajo ceniti delo stranke in upajmo, da se bo to poznalo tudi na volitvah, kjer bi morala SSK okrepiti svoje zastop-

stvo, če hoče, kot hoče, resno reflektirati na mesto prvega občana. Vse kaže, da se je sedanji župan Fonda dokončno odpovedal kandidaturi in v vrstah KPI še vedno iščejo primerne kandidata iz domačega kraja. Pri socialistih bo poleg običajnega Caldija kandidiral še bivši mladinec SSK Igor Tuta, ki pa kaže več zanimanja za pokrajinske ali deželne probleme, kot pa za devinsko-nabrežinske. Sicer je položaj pri socialistih precej čuden, kar se tiče odnosov s Slovenci. Dovolj je, da se spomnimo na znano protestno pismo županu, ki si je dovolil govoriti pred angleškim princem najprej v svojem materinem jeziku, da lahko ugotovimo, da v tej stranki prevečkrat prevladajo nacionalistični interesi, ki so v škodo nam Slovincem.

»Lista«, ki je v tej občini razbita na dve struji, ena lokalna in druga povezana z LpT, se na vse kriplje trudi, da bi povečala protislovensko zastopstvo in treba je le upati, da temu ne bodo nasledili tudi demokristjani in v manjši meri celo pripadniki obeh »naprednih« strank, ki v svojih vrstah vključujejo precejšnje število beguncev.

V Devinu - Nabrežini torej izbira ne bi smela biti težka, saj bomo Slovenci imeli na listi SSK izkušene, zavedne in zaupanja vredne kandidate. Slovenci pojdejo na volitve z geslom: »Tvoj glas za prihodnost.«

N. K.

—□—

V svetovni javnosti je globoko odjeknila vest, da so bili v Čilu umorjeni trije vidni predstavniki opozicije. Postali so žrtev režimskih »eskadronov smrti«.

G. L. Kulturno društvo »Jezero« v Doberdolu

II.

Večkrat ima pevski zbor stike z društvi z Jesenic in iz Polzele v obliki koncertov ali v folklornih in dramskih predstavah.

Drugačne stike je imel tudi mladinski odsek z ostalimi goriškimi in tudi tržaškimi odseki s sklicevanjem posebnih stalnih seminarjev.

Društvo vzdržuje dobre stike s pobrateno Prvačino, ki ima zelo dobro organizirano društvo.

Prav tako imamo dobre odnose in sodelovanje z Zvezo slovenskih kulturnih društev in njenimi članicami. Odseki društva nedvomno omogočajo te stike, povezave in prijateljska srečanja. Najbolj dejaven v tem smislu je, kot že omenjeno, pevski zbor s svojimi številnimi nastopi po Sloveniji in zamejstvu. Tudi ženski odsek goji podobne stike, predvsem preko svoje krovne organizacije Z.I.O. in njenih včlanjenih odsekov, iz katerih črpajo in oblikujejo skupna načela o gibanju slovenskih naprednih žensk. Številna prijateljska mladinska srečanja mladinskega odseka in dobrih odnosov do drugih mladinskih odsekov na podeželju in onkraj meje so temeljne važnosti, ker iz tega naša mladina živ-

ljenjsko, družbeno-kulturno raste, v izmenjavni izkušnji, v osveščanju in soočanju z najrazličnejšimi sodobnimi problemi, s katerimi je neposredno povezana.

Društo danes

Prosvetno društvo Jezero smo poimenovali v Kulturno društvo Jezero, ker smo se zavedali, da mora biti vloga kulture v naših krajih izražena v jasni opredelitvi dela, ki si ga zastavljamo v našem odnosu do kulture, do aktualnosti njenih izrazov in hotenj. S poimenovanjem našega društva v Kulturno društvo Jezero smo želeli dati poudarek sodobnosti naših stališč in hotenj.

Pomembna pridobitev društva je ustanovitev mladinskega odseka, katerega so več desetletij pogrešali. Karlo Ferletič mi je tako povedal o mladih v odseku: »V našo mladino imam veliko zaupanja in sem nanjo tudi ponosen predvsem zaradi zavzetosti, ker se je znala kljub potrošniški družbi moralno, politično in kulturno opredeliti.«

Sama pa moram reči, da taka zavzetost postopno pade, kajti televizija in propaganda uničujeta našo zavest, da je kultura in torej udejstvovanje v društvu pomembno za oblikovanje v neodvisne zavedne oseb-

nosti. Zato tudi število mladih v odseku pada in ničesar ni, kar bi jih privabilo nazaj. Vseeno pa sem prepričana, da je treba kljub »krizi« vztrajati, kakor pač pri vsaki drugi stvari.

V društvu sodeluje tudi otroški pevski zbor s svojimi številnimi nastopi predvsem na miklavževanju. Prav je, da tudi otrokom posvečamo pozornost in da jim nudimo naše prostore za ustreznimi prireditvami. Podobno se načrtuje tudi ustanovitev odrske skupine, ki je že poskusila z eno odrsko uprizoritvijo.

Danes imamo tudi fotografski odsek, ki je imel predvsem letos precejšnje število mladih udeležencev.

Redno prirejamo otroško pustno rajanje, Dan slovenske kulture z iskanjem vedno novih oblik proslavljanja. Zadnja tri leta smo priredili tri fotografske razstave »Naša zgodovina in kultura«, ki jih je odkupila občinska knjižnica.

Predsednik kulturnega društva je že od leta 1981 Viljem Gergolet, tajnica Elvija Marušič in blagajnik Marino Černic.

Prosvetno društvo »Jezero«, ki je dedič bogate zapuščine iz let čitalniškega gibanja, iz ponosnega odpora proti okupatorju, se odraža v svojem delu na področju kulturnega snovanja, osveščanja ter iskanja in ustvarjanja najprimernejših oblik, da o vrednoti najboljše iz naše narodno-kulturne preteklosti in za gradnjo boljše prihodnosti.

(Konec)

Koledar dramskega sporeda Radia Trst A za mesec april

V soboto, 6. aprila ob 18. uri: **Edvard Gregorin - Roman Tominec »INRI«**. Radijska drama v popestritev sobotnega velikonočnega sporeda Radia Trst A. Radijska priredba in režija **Mirko Mahnič**. Produkcija »Radijski oder«. Ponovitev.

V torek, 9. aprila ob 18. uri: **izvirna radijska igra. Nikola Krstić »NA REKI«**. V sklopu tega mesečnega srečanja z izvirno radijsko igro, ki mu posvečamo posebno pozornost, se bomo to pot seznanili z bosansko slušno igro. Delo »Na reki« Nikole Krstića, ki je bilo prvič izvedeno na Radiu Sarajevo leta 1982, ustvarja vrsto napetih situacij med preteklostjo in sedanjostjo na sicer klasični relacijski temi odnosov mož-žena. **Prevod Sonja Pahor-Tomović. Režija Jože Babič. Produkcija »Radio Trst A«**.

V soboto, 13. aprila ob 18. uri: **Lelja Rehar »SMEH NA DOMAČIH TLEH«**. Tretja oddaja te humoristične enolončnice z naših tal, kot se je bila zapisala v delih primorskih, predvsem tržaških avtorjev. **Režija Adrijan Rustja. Produkcija »Radio Trst A«**.

V torek, 16. aprila ob 18. uri: **odprti dramski val. Gregor Strniša »STEKLENICA VODE«**. Radijska komedija. V tej svoji najnovejši radiofonski stvaritvi je znani slovenski pesnik Gregor Strniša ustvaril zelo zanimiv tip mešanice realizma in groteske, vsakdanjosti in fantastike. Skozi temeljno humorno zasnovano nam Strniševa igra projicira globljo slutnjo in bivanjsko stisko, ki nastane iz navidez nepomembne, banalne resničnosti: v taki podobi se nam razkrije tudi zgodba o slikarju — igra ga Polde Bibič — ki doživlja po hudem pijančevanju vizijo o popolnem uničenju sveta. **Glasba Jani Golob. Dramaturg Borut Trekman. Režija Rosanda Sajko. Produkcija »Radio televizija Ljubljana«**.

V soboto, 20. aprila ob 18. uri: **večer umetniške besede. Boris Pangerc »PESNIŠKI RASTLINJAK«**. Nova radiofonska upesnitev slovenske poezije, kot se je stakala iz peresa pesnika Borisa Pangerca, ki je že prejšnji mesec sodeloval z zelo uspešnim večerom umetniške besede »Pesmi jutra, opoldneva in noči«. To pot so avtorjeva pesniško-dramaturška razmišljanja namenjena prirodi in njenemu odzvenu na vse živo. **Režija Sergej Verč. Produkcija »Radio Trst A«**.

V torek, 23. aprila ob 18. uri: **iz mednarodnega natečaja »Prix Italia«. Fred Lindegger »SPONTANOST«**. Igra švicarskega dramatika pripoveduje o človeku, ki je prišel na rob vzdržljivosti. Rešiti ga utegne le čudež, se pravi drug človek. Res se zgodi čudež, a se tudi takoj razblini. Morebiti zato, ker čudežev preprosto ni ali so to le naše utvare? Ali pa zato — kot ugotavlja avtor — ker razmišljujoče bitje ne verjame čudežem oziroma se ne zna odpovedati lastnemu bistvu? **Prevod Darinka Hribar. Režija Mario Uršič. Produkcija »Radio Trst A«**.

V soboto, 27. aprila ob 18. uri: **ob 25. aprilu - Dnevu vstaje. Nataša Sosič - Neva Lukeš »KRVAVE ZARJE SE PNO ČEZ GORÉ«**. Radijski dokumentarec s taboriščno tematiko skozi živa pričevanja preživelih. Vrsta novih, še neraziskanih dokumentov, ki pestrijo podobo Primorske in naših krajev sploh v borbi za človeško dostojanstvo. **Radijska realizacija Nataša Sosič. Produkcija »Radio Trst A«**.

Predavanje o slovenski ljudski glasbi v Peterlinovi dvorani

Tretji večer Slovenske prosvete in oddelka za staro glasbo pri Glasbeni matici je bil posvečen slovenski ljudski pesmi. Tako je v petek, 29. marca, v Peterlinovi dvorani v Trstu je bilo zanimivo predavanje, ki je prisotnim prikazalo bogastvo slovenske ljudske pesmi.

Častni gost tega večera je bila dr. Zmaga Kumer, višja znanstvena sodelavka glasbeno-narodopisnega inštituta v Ljubljani. Predavanje je uvedel prof. Miloš Pahor, ki je skušal prikazati nekatere skupne točke med t. i. umetno glasbo in t. i. ljudsko glasbo. Njegova izvajanja so težila po dokazovanju med podobnostmi, ki jih lahko najdemo v ljudskem načinu petja ali igranja in glasbenim poustvarjanjem v preteklosti, n. pr. pred kakim stoletjem, ko naj bi obstajala tesna vez med ljudsko in umetno glasbo.

Dr. Zmaga Kumer, ki je evropsko znana izvedenka za ljudsko glasbo, je s številnimi na trak posnetimi primeri iz vseh slovenskih dežel podala bogat prerez skozi slovensko ljudsko pesem, za katero je značilno, da je med najbogatejšimi in glasbeno najbolj zanimivimi v evropskem merilu. Na slovenskem narodnem ozemlju je v teku stoletij nastalo zelo veliko število pesmi. Nekatere od teh imajo tudi vseevropske značilnosti. Mnoge pa so čisto slovenske in smo jih izoblikovali tako glasbeno kot motivno sami. Po mnenju predavateljice je tako značilno za Slovence, da pojemo v večglasju, najmanj triglasno, seveda, če je za to dovolj ljudi. Značilno slovenski so tudi nekateri motivi, kot n. pr. motiv »Desetnice« idr.

Dobro izbrani primeri so poslušalce opozorili na bogastvo ljudske pesmi vseh naših dežel. Začele so peti skupine iz Koroške, sledili pa so si pevci iz Benečije in Režije, Dolenjske, Stajerske, Prekmurske, Bele krajine in drugih krajev. Tako smo slišali pesmi, ki so po svoji obliki in motivih zelo arhaične, in druge, ki so nastale šele v prejšnjem stoletju. Kot je povedala dr. Kumer, tudi danes nastajajo ljudske pesmi, čeprav se to zdi skorajda neverjetno.

Raznolikost slovenske ljudske pesmi je verjetno posledica zemljepisnih in gospodarskih značilnosti naše domovine, ki združuje na zelo majhnem zemljepisnem prostoru neverjetno mnogo najrazličnejših orografskih značilnosti, kar pogotovo tudi življenjske navade ljudi.

Zanimivemu in bogatemu predavanju je sledila krajša debata, moški kvartet Gallus Consort je zapel nekaj slovenskih ljudskih pesmi. Seveda je šlo za petje že zapisanih besedil in melodij, kar po eni strani vrne tem pesmim njihovo zvočno značilnost, po drugi strani pa jim vzame neposrednost in svežino.

Vsekakor je šlo za zanimiv večer, ki je številne poslušalce opozoril na enkratno bogastvo, ki se skriva v naših ljudskih pesmih in sploh v ljudskem izročilu. Ljudska kultura se poslužuje ljudskih izraznih sredstev, predstavlja pa najintimnejši izraz duše nekega naroda in je zato trdoživa, čeprav lahko nanjo zelo kvarno vplivajo številni zunanji vplivi sodobnega stehnziranega sveta.

M. T.

Lepa publicistična pobuda openskega cerkvenega pevskega zbora

Mešani pevski zbor župnije sv. Jerneja z Opčin je prav gotovo ena najbolj aktivnih skupin na našem Krasu. Za letošnjo Veliko noč je z datumom 30. marec izdal listič »Naša beseda«, ki obsega 13 strani zanimivega branja.

Začenja se z velikonočnim voščilom vsem farnom, še posebej pa mladini, naj »s svojim zgledom pokaže, da so ji krščanske vrednote naših prednikov še vedno žive in drage.«

Po župnikovem obvestilu o verskih obredih v velikem tednu in na Veliko noč si lahko preberemo stran, ki je posvečena farni kroniki, iz katere je mogoče najbolj zanimiv, pravzaprav zaskrbljiv podatek, da je bilo lani krščenih 28 otrok, umrlo pa je 45 ljudi. Tudi openska fara torej pozna velik demografski padec, kar se bo gotovo čutilo pri vpisu v šolo in drugih oblikah družbenega življenja. Župnijski kroniki sledi zanimivo poročilo o delovanju cerkvenega pevskega zbora sveti Jernej v lanskem letu. Poleg rednega petja pri verskih obredih in nedeljskih mašah je zbor imel več nastopov in tudi snemanj. Priredil pa je tudi vrsto kulturnih in pevskih prireditev, ki so doživele velik uspeh pri poslušalcih. Kratko poročilo o skavtski skupini na Opčinah nam dokazuje, da v tej vasi živi močna skavtska družina, ki je stalno prisotna v življenju župnije in tudi drugod. Prav tako lepo deluje dramska skupina »Finžgarjeva doma«, ki je v zadnjih štirih letih, odkar je nastala, imela že več kot deset nastopov.

Prav Finžgarjev dom s svojimi prostori pomeni pravi dom za velik del openske mladine in mnoge odrasle. O tem piše Lucija, ki našteva vse pobude, ki se odvijajo v tem domu. Med skupinami, ki v njem delujejo, je tudi pevski zbor »Vesela pomlad«. O delu in uspehih tega otroškega in mladinskega pevskega sestaja piše Majda Danev. Članek nam črno na belem dokazuje oz. poroča o lepih uspehih tega zbora, ki pod neutrudnim vodstvom Franca Pohajača postaja eden najvidnejših mladinskih pevske skupin v našem kraju.

Listič »Naša beseda« ne bi bil popoln, če ne bi obravnaval tudi konkretnih vprašanj, ki so danes aktualna v župniji. Na prvem mestu je vprašanje pokopališča, ki še vedno buri duhove v vasi, drugo vprašanje, ki boleče prizadeva naše ljudi, je razlašanje slovenske zemlje za gradnjo ljudskih hiš. Kot pravi pisec članka, »lastniki zemljišč in ljudje dobre volje ter zdrave pameti ne bodo dopustili«, da bi se vprašanje rešilo tako, da bi naš človek imel nepopravljivo škodo.

Sledi poročilo o ustanovitvi nove zadruga »Ban« pri Banih. Namen nove zadruga je nakup in upravljanje prostorov, ki bi bili namenjeni kulturnemu domu. O velikonočnih navadah pri Banih piše nepodpisani vaščan, v listu pa ni mogel manjkati članek o Ferlugih. V njem lahko preberemo nekaj misli o postavitvi novih radijskih in televizijskih anten, čemur so se vaščani odločno uprli.

Pogovor z glasbenikom Milošem Pahorjem NOVICE

(nadaljevanje z 8. strani)

pevski zbor, kot da imaš pred sabo orkester. Instrumentalisti se stalno zgledujemo pri pevcih, pevcem bi pa pomagalo poznavanje instrumenta. Če govorimo o množičnem udejstvovanju, bi bil najbolj primeren instrument kljunasta flavta. V srednji šoli je vsakomur dostopna. Zal je največkrat tudi glasbeniki ne poznajo in ji zato nasprotujejo. Nudila bi pa ogromno pomoč tudi pevcem v naših zborih. Največkrat je pevec odvisen od dirigenta, da mu zaigra melodijo; ali pa poprosi za to »pismenega« prijatelja — sam je namreč ne zna prebrati. Mislim, da bi večja »pismenost« pripomogla tudi pri večji in boljši izbiri repertoarja, kar je verjetno druga hiba naših zborov.

— Za zaključek pa bi Vas vprašali, kakšne načrte imate za bližnjo bodočnost?

— Predvsem izpolnitev že sprejetih obveznosti: koncert za Slovensko prosveto in dva koncerta za italijanske srednje šole. Drugih konkretnih načrtov v tem novo nastalem položaju nimamo. Pred časom smo posneli spored, ki pomeni

Zakasnela pomlad

■ nadaljevanje s 7. strani

ljubil na ustnice, ki so dišale po cigaretih, na lice, kjer je občutil grenki in dražeči okus solza. Oklenila se ga je, kot da se utaplja, in se mu zagrizla v ustnice, strastno, obupno.

Potem je mirno ležala ob njem, zvita v klobučič, kot speča živalca, ki je našla zavetje, z glavono naslonjeno na njegovo roko. Morda je zadremala. Prišluškoval je njenemu tihemu dihanju; njeno telo se je od časa do časa še streslo kot v ihtenju.

Nekje v daljavi je vozil vlak. V jarku je zaskovikala sova. S steze ni bilo več slišati glasov ... Vse nakrog je legla tišina in tišina je bila tudi v njem.

Vse je drugače, kot sem nekoč sanjal, je razmišljal, gledajoč zvezde nad seboj. Toda treba je bilo dati sanjam slovo in sprejeti resničnost, ki je topla dihala ob njegovi strani v tej tih hladni noči zakasnele pomladi.

prerez skozi naše delovanje. S predsednikom Glasbene matice sva se dogovarjala o izidu kasete ob važni obletnici Glasbene matice, vendar bi zdaj najbrž moral ponoviti to, kar sem že prej povedal o žarometih. Posnetki bi bili prikaz našega dela, pa tudi prikaz drugačnega prijema pri glasbeni vzgoji; zanimivi bi bili tudi s splošno glasbenega stališča, saj viola da gamba, baročne violine in baročne oboe običajno ne dobimo na glasbenih šolah. Zdaj lahko upamo le v »čudežnega« mecena.

—o—

Pogovor, ki naj bi nam osvetlil stanje sedanjega glasbenega življenja pri nas, se je razvil v smer, ki nam pokaže določene globlje probleme pri naši glasbeni ustanovi in posredno tudi v glasbeni kulturi pri nas.

Glede na to, da je oddelek za »staro glasbo« doslej častno predstavljal zamejsko glasbeno postvarjalnost, si želimo, da bi se v kratkem vrnil v prostore, kamor spada na ul. Ruggero Manna. Prof. Milošu Pahorju se zahvaljujemo za pogovor in voščimo, da bi se res dobil »čudežni« mecen, da bi se uresničila ta založniško-glasbena pobuda — izid kasete baročnih skladb v izvedbi oddelka za »staro glasbo«.

Marko Tavčar

Kristus - pričevalec resnice

■ nadaljevanje s 1. strani

terih velikih ljudi tudi v našem času dokazujejo, da se še najdejo taki, ki jim žrtvovanje za resnico pomeni življenjski program in so nekateri to svojo naravnost plačali tudi z življenjem. Ob tem naj spomnimo le na usodo bojevnika za pravice črncev v Združenih državah Martina Luthra Kinga, na škofa Romera v Salvadorju ali pa duhovnika Popieluszka na Poljskem.

Človek se ob tem pogosto sprašuje, ali se vse to spleča, ali so vse te žrtve sploh rodile kakšne sadove? Narodi in posamez-

niki se še vedno savražijo med seboj, bogati se nočejo odreči svojemu razkrošju, svet je še vedno poln revežev, lačnih in bolnih, voda in ozračje sta iz dneva v dan vedno bolj onesnažena. Kot neverni Tomaž smo, ki ni veroval v Kristusovo vstajenje, predali smo se miselni lagodnosti in vdanoosti v usodo. Jezusovo vstajenje in njegovo včlenjenje v človeško zgodovino pa sta porok, da so tudi danes možna velika dela, če ne drugače, vsaj na ravni osebne spreobrnitve, z odkrivanjem dobrega pri sebi in soljudeh.

bi trdil nasprotno — če je lastnik Zaliva resen in zanesljiv turistični operater ali če je gradbeni špekulant. Nočem, da bi me slabo razumeli, jaz ne ocenjujem nikogar, ampak se omejujem na nekatere ugotovitve: kot izhaja tudi iz aktov, s katerimi razpolaga občina, je družba, ki je lastnica Zaliva, vpletena v civilne in kazenske sodne zadeve v zvezi z Zalivom in iz zemljiške knjige izhajajo vknjižbe za milijarde, ki gotovo niso bile investirane v Zalivu samem. Mislim, da mi je kot upravitelju dovoljeno, da vprašam, kam so šle tiste milijarde in kdo je za to odgovoren, kajti tako bomo verjetno tudi izvedeli, kdo je resnično odgovoren za sedanje stanje.

Druga točka, ki se je želim dotakniti, in to je tudi zadnja v tem mojem poročilu, je pojem lastnine. Živimo v državi, v kateri ustava priznava pravico do lastnine. Lastnina je lahko javna ali zasebna. V naši občini smo bili priča težnji, da bi publicizirali zasebno in privatizirali javno lastnino. Mislim, da moram to razložiti. Dolga vrsta zakonov, predlogov, razprav in raznovrstnih pritiskov v zvezi z upravljanjem kraškega teritorija je dejansko težila k publicizaciji tega teritorija, v smislu, da bi edina pravica in dolžnost

Bojan Brezigar:

Varianta Splošnega regulacijskega načrta v devinsko-nabrežinski občini

VIII.

SE DVE TOČKI

S tem sem izčrpal oris splošnih smernic variante, o kateri bomo razpravljali in ki jo bomo, kot sem prepričan, odobrili v teku tega tedna. Seveda načrt sam ne rešuje problemov, ampak daje možnost rešitev. Mi smo delali s tem namenom in sedaj bomo pozorno sledili in izvajali načrt, da bi preprečili morebitno izkrivljanje.

Vendar bi se želel, preden zaključim ta svoj poseg, zaustaviti še pri dveh točkah, h katerima sem se hotel povrniti. Prva zadeva Sosljanski zaliv, zaradi razpada katerega smo vsi zelo zaskrbljeni. Zaliv je zasebna last, kar vsi dobro vemo, vendar običajno ljudje pripisujejo javni upravi odgovornost za sedanje stanje. To so od-

govornosti, ki jih naš odbor odločno odklanja, a ki so morda osnovane na dejstvu, da je bila pred skoraj petimi leti s politično odločitvijo zaustavljena sprememba v lastništvu, katere perspektiva je bila, da bi vključila Sosljan v širši turistično-pomorski kontekst severnega Jadrana in da je hotela tedanja občinska uprava na tiskovni konferenci podčrtati dejstvo, da ji je vseeno, kdo je lastnik zaliva. Jaz pa želim poudariti, da ne soglašam s takim stališčem in da potrjujem svojo obtožbo in obsodbo moje stranke, ker pač ne vem, kaj mislita drugi dve stranki večine, za preveliko vmešavanje v zadeve Zaliva in želim še zlasti podčrtati, da mi ni vseeno, kdo je lastnik Zaliva. In tu me seveda ne zanima katere osebe razpolagajo z delnicami, ampak me zanima — in kot upravitelj bi bil neodgovoren, če

*Vesele
velikonocne
praznike*

KMEČKA BANKA GORICA
KMEČKO DELAVSKA POSOJILNICA V SOVODNJAH
KMEČKO OBRтна HRANILNICA V DOBERDOBU
HRANILNICA IN POSOJILNICA NA OPČINAH
KMEČKA IN OBRтна HRANILNICA IN POSOJILNICA - NABREŽINA
TRŽAŠKA KREDITNA BANKA d.d. TRST

nad tem ozemljem, ki bi ostala v rokah zasebnika, bila plačevanje davkov. Uprava teritorija bi bila prepuščena ustanovam ali organom, ki bi jih le v majhni meri nadzorovalo zainteresirano prebivalstvo. Bili smo tudi priča nasprotni težnji, po kateri bi privatizirali velik obalni pas ozemlja, ki je javna last, tako državna morska obala kot deželna last, pri kateri je prišlo celo do absurdnega poskusa, da bi z izkopom pristanišča, odpravili večjo površino javne imovine z namenom, da se zazidljivost tega območja izkoristi na privatnem zemljišču. To so poskusi, ki jih naš načrt ni osvojil, kar lahko poudarim z velikim zadovoljstvom.

Seveda, kot sem že dejal, načrt ni zdravilo za vse. Ni dovolj, da nekaj predvidevamo, predvidevanja je treba tudi uresničiti in po mojem mnenju je ta načrt uresničljiv. Ti zemljevidi niso gradovi v oblakih, so poglobljeni in premišljeni razvojni predlogi. Seveda niso edini in načrt je nedvomno mogoče izboljšati. Prav zato smo

hoteli razdeliti razpravo na tri seje, da damo Vam, gospodje svetovalci, možnost, da pripravite svoje predloge in nam čas, da jih preučimo. Načrt je odprt tudi državljanov in z veliko pozornostjo bomo preučili vse pripombe, ki jih bomo prejeli.

Želim zaključiti s poučarkom, da je ta načrt nedvomno kompleksen, kot je kompleksno tudi ozemlje, ki ga moramo upravljati. Potrudili smo se, da bi bil lahko razumljiv in upamo, da naši naporji niso bili zaman. Želim končno podčrtati, da nas je vodila predvsem skrb za razvoj naše občine in naj mi bo dovoljeno, da rečem, da si je občinski odbor zelo prizadeval, da bi pozitivno odgovoril na čimvečje možno število potreb, s katerimi smo bili seznanjeni ali smo jih ugotovili. Prihajamo torej do razprave prepričani, in z mirno vestjo, da smo delali za dobrobit občine brez razlik in brez diskriminacij z namenom, da posredujemo naši občini sodoben in učinkovit urbanistični dokument.

Konec

RADIO TRST A

■ **NEDELJA, 7. aprila, ob:** 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Glasbene podobe; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Zgodba s pomladnega travnika« (Tanja Rebula), RO; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Kmetijski tednik; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 15.00-19.00 Šport in glasba ter prenosi z naših prireditev; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **PONEDELJEK, 8. aprila, ob:** 8.00 Radijski dnevnik; 8.20 Velikonočne pesmi - Koledar; 9.50 Koncert RAI iz Milana; 11.00 Mladinski oder: »Pirhi brez presenečenja« (Lučka), RO; 11.30 Beležka; 12.00 Smer: slovenske gore; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Tržaški oktet (umetniški vodja Janko Ban); 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotiček: »Ciciban, na dan, na plan«; 15.00 Iz šolskega sveta; 16.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 16.50 Mi in glasba: pianist Vladimir Krpan; 18.00 Kmetijski tednik; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **TOREK, 9. aprila, ob:** 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba - Koledar; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Med Brdi in Jadrantom; 8.40 Slovenske popevke; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Oddaja za otroški vrtec; 10.20 Koncert RAI iz Milana; 11.30 Beležka; 12.00 Filmskemu ustvarjanju naproti; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 Mladi mladim; 16.00 Raziskovalno delo: Dolina '84; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Mi in glasba: letošnja revija »Primorska poje«; 18.00 Izvirna radijska igra: Nikola Krstič: »Na reki« (Sonja Pahor); 19.00 Radijski dnevnik.

■ **SREDA, 10. aprila, ob:** 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba - Koledar; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Gospodarska problematika; 8.40 Slovenske popevke; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.00 Oddaja za 1. stopnjo osnovne šole 11.30 Beležka; 12.00 Liki iz naše preteklosti; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Deželni zbori na letošnji reviji »Primorska poje«; 13.40 Glasbena priloga; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 Z revije otroških in mladinskih zborov: »Pesem mladih 1985«; 16.00 Od Milj do Devina; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Mi in glasba: flavtistka Simonetta Pagani in fagotist Vojko Cesar igrata skladbe tržaških avtorjev; 18.00 Iz sence večnosti: (2) Freske fantastičnih domislic Damira Feigla. 19.00 Radijski dnevnik.

■ **ČETRTEK, 11. aprila, ob:** 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba - Koledar; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenske popevke; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.00 Oddaja za 2. stopnjo osnovne šole; 11.30 Beležka; 12.00 Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 Diskorama; 16.00 Na goriškem valu; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Mi in glasba: letošnja revija »Primorska poje«; 18.00 Četrtekova srečanja: Primorska diaspora v svetu; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **PETEK, 12. aprila, ob:** 7.00 Radijski dnevnik; 7.20-9.00 Dobro jutro po naše: Narodnozabavna glasba - Koledar; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenske popevke; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.00 Oddaja za srednjo šolo; 11.30 Beležka; 12.00 Po potek Ludwiga II.; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 15. Mladinski pevski festival v Celju; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 V svetu filma; 16.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Nabožna glasba; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **SOBOTA, 13. aprila, ob:** 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba - Koledar; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenske popevke; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Violinist Tomaž Lorenz in pianistka Alenka Šček v Prosvetnem domu na Opčinah; 11.10 Moški zbor »Andrej Paglavac« iz Podgore; 11.30 Beležka; 12.00 »Bom narodu st'zdice, čjer so včas' b'le« - glasnik Kanalske doline; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroci umetnosti: »Christoph Willibald Gluck«, napisala Zora Saksida. Izvedba: Radijski oder; 15.00 Swing-time; 16.00 Človek v sodobnem svetu; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Mi in glasba: Mladi izvajalci; 18.00 Dramska vetrovnica: »Smeh na domačih tleh« (Lelja Rehar); 19.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart-
Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151